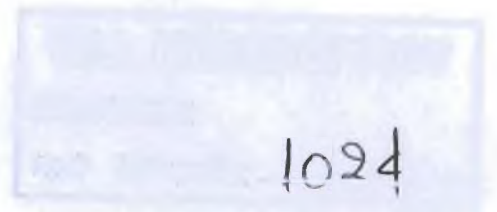

Τ.Ε.Ι. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ Σ.Σ.Ο.Ε.

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

*ΤΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΚΑΙ
ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ ΣΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ*

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΠΡΟΝΤΖΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΤΡΙΚΟΥΛΗ ΚΥΡΙΑΚΗ
Α.Μ. 8181

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2007

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ	
1.1 Το Ζήτημα Της Διαφθοράς.....	5
1.2 Ορισμός Διαφθοράς.....	8
1.2.1 Μορφές Διαφθοράς.....	9
1.2.2 Αποτελέσματα Της Διαφθοράς.....	11
1.3 Η Αντιμετώπιση Της Διαφθοράς Από Την Ευρωπαϊκή Ένωση.....	12
1.3.1 Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (European Court of Auditors).....	13
1.3.2 Αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις (EUROPOL).....	14
1.3.3 Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής (European Ombudsman).....	17
1.3.4 Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης Της Απάτης (OLAF-European Anti-Fraud Office).....	19
1.4 Ζητήματα Διαφθοράς Στους Συνεταιρισμούς.....	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	
2.1 Το ζήτημα των συνεταιρισμών στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	24
2.2 Οι Συνεταιρισμοί Στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....	29
2.3 Η Συμβολή Των Συνεταιρισμών Στους Κοινωνικούς Στόχους.....	30
2.3.1 Γεωργική Πολιτική.....	31
2.3.2 Περιφερειακή Ανάπτυξη.....	32
2.3.3 Δημιουργία Θέσεων Εργασίας.....	32
2.4 Κοινωνική Νομοθεσία Για Τους Συνεταιρισμούς.....	33
2.4.1 Ευρωπαϊκή Συνεταιριστική Εταιρία.....	34
2.4.2 Εθνικοί Κανονισμοί Που Διέπουν Την Ευρωπαϊκή Συνεταιριστική Εταιρία.....	37
2.5 Ενημέρωση Ευρωπαϊκής Ένωσης Για Τα Ζητήματα Διαφθοράς και Ο Τρόπος Αντιμετώπισης Τους.....	38
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	
3.1 Ελληνική Συνεταιριστική Νομοθεσία.....	42
3.2 Η Συνεταιριστική Δραστηριότητα Στην Ελλάδα.....	44
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΕΙΣ.....	40
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	46
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	49

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εργασία αυτή αποπειράται να δώσει με συνοπτικό τρόπο αλλά ελπίζουμε ταυτόχρονα και αποτελεσματικό την απεικόνιση και πορεία ενός φαινομένου όπως αυτό της διαφθοράς στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και εντός της λειτουργίας των οικονομικών συνεταιριστικών μοντέλων.

Η εργασία αποτελείται από τρία κεφάλαια: Το πρώτο κεφάλαιο έχει τον τίτλο «το ζήτημα της διαφθοράς» και αναφέρεται στη διαφθορά καθώς και στα αποτελέσματά της και η αντιμετώπιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα θέματα της διαφθοράς. Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύονται οι συνεταιρισμοί στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η αντιμετώπισή τους, η αντιμετώπιση της διαφθοράς των συνεταιρισμών και η κοινοτική νομοθεσία για τους συνεταιρισμούς, καθώς και η συμβολή τους στην επίτευξη των κοινοτικών στόχων. Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται ανάλυση στους συνεταιρισμούς στην Ελλάδα και στην σχετική νομοθεσία που υπάρχει για τα ζητήματα της διαφθοράς.

Υπεύθυνα όργανα για την αντιμετώπιση της διαφθοράς σε Ευρωπαϊκό επίπεδο είναι η Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (European Anti-Fraud Office), το Ελεγκτικό Συνέδριο (Court of Auditors) καθώς και ο Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής (European Ombudsman)[1]. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δίνει μεγάλη σημασία στην εξάλειψη της διαφθοράς σε όλα τα κράτη μέλη και αυτό φαίνεται από τα όργανα που έχει δημιουργήσει για την αντιμετώπιση φαινομένων διαφθοράς πρώτα μέσα από την ίδια την Ένωση και τα όργανά της. Συγκεκριμένο όργανο για την αντιμετώπιση της Διαφθοράς στους συνεταιρισμούς δεν υπάρχει. Οι περιπτώσεις απάτης σε συνεταιρισμούς υπάγονται σε όργανα που αντιμετωπίζουν και τις απάτες

όλων των υπολοίπων οικονομικών μονάδων και επιχειρήσεων. Δεν υπάρχει κάποιο όργανο που να ελέγχει και να συντονίζει και κατά συνέπεια να αντιμετωπίζει ζητήματα απάτης στους συνεταιρισμούς. Αυτή η έλλειψη ενός σαφούς νομοθετικού πλαισίου αλλά και η μη εφαρμογή του ποινικού κώδικα αποθραύνουν τους φιλόδοξους παραβάτες και διογκώνουν το πρόβλημα της διαφθοράς.

Για το συγκεκριμένο ζήτημα της διαφθοράς και της αντιμετώπισής της από την Ευρωπαϊκή Ένωση δεν υπάρχει επαρκής βιβλιογραφία και χρειάστηκε να γίνει έρευνα στο διαδίκτυο. Ελπίζουμε η προσπάθεια αυτή με τις όποιες ελλείψεις και αδυναμίες να μπόρεσε να αποδώσει το ζήτημα στην πραγματική του διάσταση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ

1.1 Το Ζήτημα Της Διαφθοράς

Στην εποχή μας, τη λέξη διαφθορά την ακούμε καθημερινά. Όλα τα μέσα μαζικής ενημέρωσης πρώτο θέμα έχουν τη διαφθορά που έχει εισχωρήσει σε όλους τους τομείς, στην πολιτική, στην οικονομία, στην κοινωνία μας. Όπως αναφέρει ένα άρθρο της εφημερίδας 'Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ' «η διαφθορά είναι διάσπαρτη, διακομματική, οριζόντια, εγκάρσια, βαθιά. Η διαφθορά είναι δημοκρατική...η διαφθορά δεν αφορά πλέον μόνο τους κορυφαίους μεγαλοεργολάβους και μεγαλοπαράγοντες, γραφειοκράτες και μεσάζοντες: αφορά και περιφερειάρχες, νομάρχες, δημάρχους, αντιδημάρχους, αποθηκάρχους νοσοκομείων, ανθυπαστυνόμους, εφοριακούς, υπομηχανικούς πολεοδομιών, ελεγκτές Ι.Κ.Α., τεχνικούς Δ.Ε.Η. Σε όλη τη σφαίρα του δημοσίου παραγωγικού βίου για να γίνει η δουλειά απαιτείται η λίπανση»[2].

Η διαφθορά δεν πηγάζει μόνο από το δημόσιο. Υπάρχει και στους ιδιώτες και στην ιδιωτική μας ζωή.

Σε μία δωροδοκία, ένοχος είναι και αυτός που δωροδοκεί και ο δωρολήπτης και, ίσως περισσότερο ένοχος να είναι αυτός που δωροδοκεί, αυτός που προσφέρει και δίνει το δικαίωμα να γίνονται πράξεις παράνομες.

Ιδιωτικές επιχειρήσεις αλλοιώνουν τον ελεύθερο ανταγωνισμό, κλειδώνοντας τις τιμές των προϊόντων τους, με συνεχείς και αυθαίρετες ανατιμήσεις και αυξήσεις, που δυστυχώς ο καταναλωτής ακολουθεί πιστά μην έχοντας άλλη λύση.

Την εποχή αυτή βρίσκεται σε δράση μεγάλος αριθμός ερευνητικών επιτροπών, ποινικών ανακριτών και ερευνώντων λειτουργών που διερευνούν

σκάνδαλα, ατασθαλίες, αυθαιρεσίες, παράνομες διαδικασίες διαφόρων ειδών. Αυτό, φυσικά, σημαίνει τη διαφθορά της κρατικής μηχανής, του κράτους και, φυσικά, τη διαφθορά της ίδιας μας της κοινωνίας. Η εγκληματικότητα αυξάνεται συνεχώς και δημιουργούνται ερωτήματα για το τι θα ακολουθήσει στο μέλλον[3].

Με τη σύσταση αυτών των ερευνητικών επιτροπών επιβεβαιώνεται η κατάσταση της διαφθοράς και δείχνει την πρόθεση του κράτους και την ανάγκη της κοινωνίας για διαφάνεια, την εξιχνίαση των εγκλημάτων και την κάθαρση όλων των στοιχείων που απειλούν την κοινωνία. Το ζητούμενο, όμως, είναι όχι μόνο να βρίσκονται τα διεφθαρμένα στοιχεία αλλά να τιμωρούνται και να μην συγκαλύπτονται, γιατί θα μπορούσαμε να πούμε ότι και η συγκαλύψη μίας ενέργειας, απάτης ίσως να είναι και μία μορφή απάτης. Όταν δεν υπάρχει τιμωρία, δίνεται και το πράσινο φως στο να συνεχιστεί η διαπλοκή και η απάτη[4].

Έτσι, οι διεφθαρμένοι δεν ενδιαφέρονται για το αν αυτό που κάνουν είναι ανέντιμο και ανήθικο, αλλά πώς θα κάνουν κάτι που θα περάσει ατιμωρητί ή και ποια μορφή είναι αποδεκτή από την κοινωνία, έτσι ώστε κάνοντάς τη, να αισθάνονται καλυμμένοι από τη λαϊκή επιδοκιμασία.

Ανάλογα με την άποψη της κοινής γνώμης υπάρχουν τρεις διακρίσεις της διαφθοράς[5].

Η **μαύρη διαφθορά** (black corruption) την οποία καταδικάζει απερίφραστα η κοινή γνώμη, η **λευκή διαφθορά** (white corruption) που ανέχεται η κοινή γνώμη και η **γκρίζα διαφθορά** (grey corruption), με την οποία άλλοι συμφωνούν και άλλοι όχι(ανάλογα με τα συμφέροντα τις κάθε πλευράς). Αυτές οι διακρίσεις της διαφθοράς δεν έχουν τον ίδιο αντίκτυπο σε κάθε χώρα ή σε κάθε νομικό σύστημα. Οι πρακτικές, το περιβάλλον και το κοινωνικό status των δραστών επηρεάζουν τις αξιολογήσεις[6].

«Σε ένα ανομικό πλαίσιο , όπου όλα επιτρέπονται η διαφθορά χάνεται και προβάλλεται μόνο μία κοινωνική αναπαράσταση της, όχι αναγκαστικά αυθεντική. Η διαφθορά από παράβαση(transgression) μετατρέπεται

σε συναλλαγή (transaction), σε θεσμό αναγκαίο για τη φιλελεύθερη οικονομία, την ανάπτυξη, την παγκοσμιοποίηση»[7]

Εδώ τίθεται και το ερώτημα: ανάπτυξη ή διαφθορά; Η ανάπτυξη επιφέρει και διαφθορά. Να σταματήσει η ανάπτυξη; Η διαφθορά είναι μια άλλη πλευρά της ανάπτυξης. Το θέμα είναι τι προτιμά κάθε κοινωνία: μία ομοιόμορφα διεφθαρμένη κοινωνία ή μια κοινωνία που περιορίζει τη διαφθορά και τις “ωφέλειές” της (ανάπτυξη). Στο δίλημμα αυτό οι περισσότερες κοινωνίες κλίνουν προς την ομοιόμορφη διαφθορά της κοινωνίας που είναι και πλέον νομιμοποιημένη, θα μπορούσαμε να πούμε και δημοκρατική, δηλαδή αφορά και δημόσιο και ιδιωτικό τομέα. Όλοι διαφθείρονται και μικροί και μεγάλοι, άλλοι στο όνομα της ανάπτυξης(δημοσίου δράστες), άλλοι στο όνομα της εξουσίας και του χρήματος και χάριν προσωπικού οφέλους και συμφέροντος που καμία σχέση δεν έχει με τα κοινά[8].

Έτσι, έχουμε άλλη μία διαφοροποίηση της διαφθοράς: «έχουμε τη διαφθορά της εγγύτητας (corruption de proximite) που στοχεύει στην ενδυνάμωση του κοινωνικού status της ομάδας στην οποία ανήκει ο δράστης ή οι δράστες(και κατ’ επέκταση στην αποδυνάμωση των αντίπαλων ομάδων), η οποία μορφή διαφέρει σημαντικά Από την αγοραία (corruption marchande) όπου προέχει το ατομικό συμφέρον. Η πρώτη δημιουργεί μια συγγενική πελατεία μέσα στο πλαίσιο μιας ηθικής οικονομίας αλλά και πολιτικής ισχύος της ομάδας, ενώ η δεύτερη αναφέρεται στον πλούτο που διακινείται άνομα και παράνομα. Αυτές οι δύο διαφοροποιήσεις της διαφθοράς συνυπάρχουν αρμονικά στις σύγχρονες κοινωνίες»[9]

Εδώ μπορούμε να προσθέσουμε και τη διεθνή διαφθορά , η οποία διευκολύνει την παγκοσμιοποίηση ξεπερνώντας ακόμα και τα εθνικά συμφέροντα με αποτέλεσμα να μπορούμε να αντιληφθούμε το μεγάλο μέγεθος και το μεγάλο πρόβλημα της διαφθοράς που μαστίζει όλους τους τομείς της ζωής μας.

1.2. Ορισμός Διαφθοράς

Σύμφωνα με το ορισμό που δίνεται στο Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, *Διαφθορά είναι η φθορά των ηθών, η εξαχρείωση, η ανηθικότητα, η κατάσταση στην οποία χρησιμοποιούνται αθέμιτα μέσα, για να παραβιάζονται οι νόμοι(με δωροδοκίες, εξυπηρετήσεις, προσφορές κ.λ.π) για ιδιωτικό όφελος[10].*

Ως διαφθορά, ορίζεται και η κατάχρηση της εξουσίας από τους κυβερνητικούς ανώτερους υπαλλήλους, κυβερνητικών δυνάμεων. Συνήθως, η κατάχρηση έγκειται στην παράνομη, μυστική απόκτηση ιδιωτικής περιουσίας. Η κατάχρηση της κυβερνητικής δύναμης για άλλους λόγους, όπως η καταστολή των πολιτικών αντιπάλων και η βιαιότητα της αστυνομίας δε θεωρείται διαφθορά[11].

Όλες οι μορφές κυβερνήσεων είναι ευαίσθητες στην διαφθορά και την πολιτική δωροδοκία. Οι μορφές διαφθοράς ποικίλουν: περιλαμβάνουν τη δωροδοκία, τον εκβιασμό, το νεποτισμό, την υπεξαίρεση χρημάτων , την δωροληψία και την κατάχρηση[12].

Η διαφθορά δεν περιορίζεται σε κυβερνητικούς υπαλλήλους, αλλά επεκτείνεται και σε οργανώσεις που πραγματοποιούν εγκλήματα. Διευκολύνει την εγκληματική επιχειρηματικότητα, όπως την εμπορία ναρκωτικών, το ξέπλυμα χρήματος, την παράνομη διακίνηση προϊόντων. Σε μερικές χώρες η διαφθορά είναι τόσο σύνθηθες φαινόμενο που θεωρείται αναμενόμενο η αλληλεπίδραση μικρών επιχειρήσεων και απλών πολιτών με κυβερνητικούς ανώτερους υπαλλήλους[13].

Η διαφθορά διαφέρει ανάλογα με τη χώρα ή την εξουσία. Ορισμένες πολιτικές πρακτικές χρηματοδότησης που είναι νόμιμες σε μία χώρα, σε μία άλλη χώρα μπορεί να αποτελούν παράνομη πράξη.

1.2.1 Μορφές Διαφθοράς

Η διαφθορά έχει πολλές μορφές. Μια μορφή της είναι η δωροδοκία. Στη δωροδοκία έχουμε το δωροδότη και το δωρολήπτη, δηλαδή αυτός που προσφέρει και αυτός που δέχεται το αντάλλαγμα που συνήθως είναι χρηματικό. Σε ορισμένες χώρες η δωροδοκία έχει επεκταθεί σε πολλούς τομείς της δημόσιας και κοινωνικής ζωής, όπου είναι δύσκολο να λειτουργήσουν επιχειρήσεις χωρίς τη δωροδοκία. Πολλοί είναι αυτοί που απαιτούν τέτοιου είδους χαρίσματα για να κάνουν κάτι για το οποίο πληρώνονται ή για να παραβλέψουν κάποια διαδικασία ή νόμους προκειμένου να γίνει η δουλειά κάποιου άλλου.

Ο **χρηματισμός** είναι και αυτή μορφή διαφθοράς όπου σημαίνει την αθέμιτη εκμετάλλευση ενός αξιώματος για τον προσπορισμό κερδών. Κάποιος που έχει εξουσία κερδίζει αγαθά αξίας κατά τη διάρκεια κάποιας εργασίας του[14].

Ο **εκβιασμός**. Ενώ οι δωροδοκίες απαιτούνται προκειμένου να προχωρήσει κάποια δουλειά, ο χρηματισμός απαιτείται από τους διεφθαρμένους υπαλλήλους που απειλούν να κάνουν παράνομη χρήση της εξουσίας τους προκειμένου να κάνουν κάποια ζημιά εις βάρος κάποιου άλλου πολίτη εάν δεν χρηματοδοτούν[15].

Η **προτίμηση πελατών** αναφέρεται σε αυτούς που υποστηρίζονται. Αυτό δεν είναι εντελώς παράνομο. Μπορεί να θεωρηθεί διαφθορά όταν αναρμόδια πρόσωπα επιλέγονται από άλλα πιο ικανά[16].

Ο **νεποτισμός** είναι η ευνόηση των συγγενών ή προσωπικών φίλων, εις βάρος των υπολοίπων. Αυτό μπορεί να συνδυαστεί με τη δωροδοκία, όταν για παράδειγμα μια επιχείρηση απαιτεί πρόσληψη ενός συγγενή ο οποίος ούτε τα κατάλληλα προσόντα έχει ούτε είναι απαραίτητος και χρήσιμος για την συγκεκριμένη δουλειά και αυτό μπορεί να έχει επιπτώσεις στην επιχείρηση και παρ'όλα αυτά να προσλαμβάνεται[17].

Η πλαστογραφία είναι και αυτό κάποια μορφή διαφθοράς. Είναι μία παράνομη πράξη που αλλοιώνει κάποια στοιχεία ή δημιουργούν κάποια άλλα που δεν ισχύουν, προκειμένου να εισπράξουν κάποια ποσά ή να έχουν κάποιες ιδιαίτερες μεταχειρίσεις τα άτομα που διενεργούν την πλαστογραφία[18].

1.2.2 Αποτελέσματα Της Διαφθοράς

Η διαφθορά θέτει ένα σοβαρό πλήγμα ανάπτυξης. Στην πολιτική ζωή όπου υπάρχουν διεφθαρμένοι, υπονομεύεται η δημοκρατία και η καλή και σωστή διακυβέρνηση. Γενικότερα, η διαφθορά “διαβρώνει” τη θεσμική ικανότητα της κυβέρνησης, καθώς οι διαδικασίες της δεν λαμβάνονται υπ’ όψη, οι πόροι μειώνονται σταδιακά και τα δημόσια γραφεία αγοράζονται και πωλούνται, η δωροδοκία υπονομεύει τη νομιμότητα της κυβέρνησης και τέτοιων δημοκρατικών αξιών όπως η εμπιστοσύνη και η ανοχή.

Η δωροδοκία υπονομεύει επίσης την οικονομική ανάπτυξη με την οικονομική ανεπάρκεια. Στον ιδιωτικό τομέα, η διαφθορά αυξάνει το κόστος της λειτουργίας μιας επιχείρησης, όταν αναγκάζεται αυτή η επιχείρηση να δωροδοκήσει κάποιους υπαλλήλους, καθώς επίσης και ο φόβος της αποκάλυψης μιας τέτοιας ενέργειας αποτελεί κίνδυνο για την επιχείρηση για το όνομα και τη θέση που κατέχει στην αγορά. Και τέτοια περιστατικά έχουμε ακούσει πολλές φορές στην τηλεόραση, όπως για παράδειγμα η γαλακτοβιομηχανία ΜΕΒΓΑΛ που χρημάτιζε βουλευτή προκειμένου να έχει κάποια άλλη μεταχείριση[19].

Όπου υπάρχει η δωροδοκία διογκώνει ανοδικά το κόστος της επιχείρησης, διαστρεβλώνει επίσης, το συγκεκριμένο τομέα, καθώς και όσες εταιρίες διασυνδέονται με αυτόν τον τομέα, αλλά και ο υγιής ανταγωνισμός.

Η διαφθορά έχει, επίσης και οικονομικά αποτελέσματα στο δημόσιο τομέα με την παρέκκλιση της δημόσιας επένδυσης στα δημόσια έργα, όπου οι

δωροδοκίες και οι ανταποδόσεις είναι πιο συχνό φαινόμενο. Οι ανώτεροι υπάλληλοι μπορούν να δημιουργήσουν κάποια πολυπλοκότητα σε προγράμματα δημοσίου τομέα, με σκοπό να κρύψουν ή να δημιουργήσουν παράνομες συναλλαγές όπου όλα αυτά έχουν συνέπεια την διαστρέβλωση των επενδύσεων. Παράλληλα, δεν λαμβάνονται υπ' όψιν κάποιοι κανονισμοί όπως περιβαλλοντικοί, και μειώνεται η ποιότητα των κυβερνητικών υπηρεσιών και φυσικά ο κόσμος και οι επιχειρήσεις δυσανασχετούν με την κατάσταση αυτή[20].

Η διαφθορά είναι λοιπόν κοινωνικό φαινόμενο, οικονομικό ή και τα δύο; Συστημικό πρόβλημα με πολιτικές συνέπειες ή / και νομικό ζήτημα με κοινωνικές προεκτάσεις; Ακόμη πώς μελετάται και ποια μέσα διαθέτουμε για να μετρήσουμε την έκταση και την ένταση του φαινομένου; Η διαθέσιμη βιβλιογραφία, οι πηγές καταγραφής φαινομένων διαφθοράς, η χρήση δεικτών αντίληψης της διαφθοράς πώς αντικειμενικά μπορούν να συνδυασθούν; Ποιος ο ρόλος λ.χ. μη κυβερνητικών οργανώσεων, όπως είναι η Transparency International, και ποια η επιρροή των στατιστικών μελετών που πραγματοποιεί και δημοσιεύει κάθε χρόνο; Αποκαλύπτεται το πρόβλημα της διαφθοράς μέσα από το Βαρόμετρο Διαφάνειας, όταν αυτό δεν περιλαμβάνει ερωτήσεις στους πολίτες των διαφόρων χωρών, σχετικά με το αν θεωρούν ότι απαιτείται να δωροδοκήσει κανείς, αλλά αν έχει χρειαστεί να το πράξουν ή δηλώνουν το ύψος του ποσού που κατέβαλλαν. Τα ερωτήματα φυσικά δεν σταματούν εδώ και προστίθενται σε όσα μέχρι τώρα διατυπώσαμε: το ζήτημα της σχετικότητας των αποτελεσμάτων απασχολεί τους ερευνητές καθώς σε άλλες χώρες οι πολίτες νιώθουν λιγότερο δεσμευμένοι ή περισσότερο ελεύθεροι να απαντήσουν σε τέτοιες ερωτήσεις από ότι σε άλλες. Από εδώ προκύπτει το ζήτημα της κουλτούρας και της νοοτροπίας, των διαφορών, των περιστάσεων και των τοπικών συνθηκών μεταξύ των χωρών[21].

1.3 Η Αντιμετώπιση Της Διαφθοράς Από Την Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δίνει μεγάλη προσοχή στα ζητήματα της διαφθοράς, της διαφθοράς μέσα στα κοινοτικά όργανα και υπηρεσίες αλλά και για τη διαφθορά σε εθνικό επίπεδο κρατικών υπηρεσιών και ιδιωτικών επιχειρήσεων για να μην προσβάλλονται τα κοινοτικά συμφέροντα και οι στόχοι της Ένωσης καθώς και η υγιής ανάπτυξη.

Για τη αντιμετώπιση της διαφθοράς έχει δημιουργήσει διάφορα όργανα που έχουν σκοπό τον έλεγχο των κοινοτικών δαπανών και ενισχύσεων, τον εσωτερικό έλεγχο των οργάνων και των υπαλλήλων τους καθώς και δίνοντας την δυνατότητα στους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης να μπορούν να έχουν πρόσβαση σε όλα τα έγγραφα της Κοινότητας και των οργάνων της.

1.3.1 Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (European Court of Auditors)

Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαχειρίζεται πολύ μεγάλα χρηματικά ποσά και για να μπορεί να ελέγχει τα έσοδα και τα έξοδα και την κίνηση των ποσών αυτών έχει ως υπεύθυνο όργανο το **Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο**. Το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο είναι υπεύθυνο για τον εξωτερικό έλεγχο του γενικού προϋπολογισμού της Κοινότητας, εξακριβώνει την είσπραξη των εσόδων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ελέγχει την εκτέλεση των εξόδων της. Αποτελείται από ένα μέλος για κάθε κράτος μέλος, δηλαδή κάθε κράτος αντιπροσωπεύεται από ένα αρμόδιο μέλος[21].

Σύμφωνα με τις διατάξεις της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (συνθήκη Ε.Κ. άρθρο 246-248) το Ελεγκτικό Συνέδριο ελέγχει τους λογαριασμούς του συνόλου των εσόδων και των

εξόδων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των οργάνων της ως προς τη νομιμότητα και την κανονικότητά τους. Ο έλεγχος αυτός πραγματοποιείται[22]:

- βάση δικαιολογητικών εγγράφων των δημοσιονομικών πράξεων και εν ανάγκη, επί τόπου στα θεσμικά όργανα,
- στους χώρους κάθε οργανισμού που διαχειρίζεται έσοδα ή έξοδα για λογαριασμό της Κοινότητας,
- στα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένων των εγκαταστάσεων κάθε νομικού ή φυσικού προσώπου υπέρ του οποίου πραγματοποιούνται πληρωμές από τον κοινοτικό προϋπολογισμό

Το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο συνεργάζεται με εθνικές υπηρεσίες και κοινοτικά όργανα κατά τον έλεγχο που διενεργεί. Έχει τη δυνατότητα να ελέγχει την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων. Είναι υποχρεωμένο να αναφέρει οποιαδήποτε παρατυπία στα αρμόδια θεσμικά όργανα και έτσι συνεργάζεται στενά με την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης[23].

Το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο δεν έχει δικαστική εξουσία, δηλαδή δεν επιβάλλει κυρώσεις. Μετά το τέλος κάθε οικονομικού έτους το Συνέδριο καταρτίζει μία ετήσια έκθεση που αφορά τη διαχείριση του κοινοτικού προϋπολογισμού από τα αρμόδια όργανα. Ο έλεγχος αυτός έχει στόχο τη βελτίωση της διαχείρισης αλλά και την απόδοση “λογαριασμού” σχετικά με τη χρησιμοποίησης του δημοσίου χρήματος από τις αρχές προς τον Ευρωπαίο Πολίτη[24].

1.3.2 Αστυνομική Και Δικαστική Συνεργασία Σε Ποινικές Υποθέσεις (EUROPOL)

Οι εγκληματικές ενέργειες πρέπει να αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο σε όλη την Κοινότητα. Συγκεκριμένα, η τρομοκρατία, η δωροδοκία, το εμπόριο ανθρώπων πρέπει να αποτελούν αντικείμενο μέτρων που εισάγουν ελάχιστους κανόνες σχετικούς με τα στατιστικά στοιχεία των ποινικών

πράξεων, και πρέπει να διώκονται με την ίδια αυστηρότητα οπουδήποτε και αν συμβαίνουν. Για να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις αυτές η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει δημιουργήσει σχέδια δράσης που αποβλέπουν στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος σε όλα τα στάδια, από την πρόληψη, την καταστολή και τη δίωξη[25].

Στόχος της Ένωσης είναι (άρθρο 29 ΣΕΕ) να παρέχει Υψηλό επίπεδο προστασίας στους πολίτες της μέσα σε έναν ασφαλή χώρο όπου κυριαρχεί η δικαιοσύνη και η ελευθερία· αυτό προσπαθεί να το επιτύχει μέσω της πρόληψης και της καταπολέμησης της εγκληματικότητας, της τρομοκρατίας που στις μέρες μας επίσης είναι ένα φλέγον ζήτημα, της εμπορίας ανθρώπων, κακοποίησης ανηλίκων, λαθρεμπόριο ναρκωτικών και όπλων, της δωροδοκίας και της απάτης.

Με την αστυνομική και δικαστική συνεργασία, τα κράτη μέλη οφείλουν να αλληλοενημερώνονται μεταξύ τους για να συντονίζουν τη δράση τους οι αρμόδιες υπηρεσίες. Μία Συντονιστική Επιτροπή είναι αρμόδια για να συντονίζει τις δράσεις της δικαστικής και αστυνομικής συνεργασίας[26].

«Στο πεδίο της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις το Συμβούλιο αποφασίζοντας ομόφωνα κατόπιν πρωτοβουλίας οποιουδήποτε κράτους μέλους ή της Επιτροπής, μπορεί:

- Να υιοθετεί κοινές θέσεις προσδιορίζουσες την προσέγγιση της Ένωσης ως προς κάποιο θέμα,
- Να υιοθετεί αποφάσεις-πλαίσιο, οι οποίες στοχεύουν την προσέγγιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών και οι οποίες δεσμεύουν αυτά τα τελευταία ως προς το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα αλλά αφήνουν στις εθνικές αρχές την επιλογή του τύπου και των μέσων,
- Να υιοθετεί αποφάσεις για οποιοδήποτε άλλο σκοπό, οι οποίες είναι δεσμευτικές αλλά δεν παράγουν άμεσο αποτέλεσμα και πρέπει να εφαρμοστούν με τα αναγκαία μέτρα που λαμβάνει το Συμβούλιο αποφασίζονται με ειδική πλειοψηφία

- Να καταρτίζει συμβάσεις, οι οποίες αφού υιοθετηθούν τουλάχιστον από τα μισά κράτη μέλη, ισχύουν στα εν λόγω κράτη μέλη και μπορεί να εφαρμοστούν μέτρα που θεσπίζει το Συμβούλιο με πλειοψηφία των δύο τρίτων των Συμβαλλόμενων μερών(άρθρο 34 ΣΕΕ)[27]»

Είναι υποχρεωμένο το Συμβούλιο να ζητεί τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και, πριν θεσπίσει οποιοδήποτε από τα παραπάνω μέτρα, οφείλει να δίνει αρκετό χρόνο στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, για να εκφράσει τη γνώμη του αλλά δεν είναι υποχρεωμένο να ακολουθήσει τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Ως εκ τούτου, το Συμβούλιο απλά το συμβουλευεται. Παράλληλα, ένα κράτος μπορεί να εισηγηθεί στην αστυνομική και δικαστική συνεργασία για οποιαδήποτε ενέργειά της[28].

Το δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων έχει περιορισμένη αρμοδιότητα να αποφαινεται με προδικαστικές αποφάσεις επί του κύρους και της ερμηνείας των αποφάσεων-πλαίσιο και των αποφάσεων, καθώς και επί της ερμηνείας των συμβάσεων στο πεδίο της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας και επί του κύρους και της ερμηνείας των μέτρων εφαρμογής τους.

Η κοινή δράση για τη δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις περιλαμβάνει: τη συνεργασία μεταξύ των υπουργείων και δικαστικών αρχών που είναι αρμόδια κατά τη διεξαγωγή δικών και την εκτέλεση των αποφάσεων, την εξασφάλιση της συμβατότητας των κανόνων που εφαρμόζονται στα κράτη μέλη και την προοδευτική θέσπιση λίγων κανόνων ως προς τα στοιχεία που συνιστούν αξιόποινες και τις ποινές στα θέματα εγκληματικότητας, τρομοκρατίας και εμπορίας ναρκωτικών(άρθρο 31 ΣΕΕ)[29].

Η αστυνομική συνεργασία οργανώνεται και μέσω της Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (Europol). Ιδιαίτερα περιλαμβάνει : την επιχειρησιακή συνεργασία μεταξύ των αρμοδίων αστυνομικών, τελωνειακών και άλλων υπηρεσιών, τη συλλογή, επεξεργασία, αποθήκευση και ανταλλαγή σημαντικών σχετικών πληροφοριών, κοινές πρωτοβουλίες για την κατάρτιση και την ανταλλαγή αξιωματικών- συνδέσμων. Το Συμβούλιο είναι, επιπλέον,

υποχρεωμένο να δίνει τη δυνατότητα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να συντονίζει δράσεις έρευνας από τις αρμόδιες αρχές, να βοηθάει τις επαφές μεταξύ εισαγγελικών και ανακριτικών αρχών και να ιδρύει ένα δίκτυο έρευνας με στοιχεία διασυνοριακής εγκληματικότητας (άρθρο 30ΣΕΕ)[30].

1.3.3 Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής (European Ombudsman)

Η βασική λειτουργία του θεσμού ενός διαμεσολαβητή είναι η διερεύνηση και η σύνταξη αναφορών για καταγγελίες κατά των δημοσίων αρχών. Οι διαμεσολαβητές θα πρέπει να πληρούν και κάποιες προϋποθέσεις, όπως η πίστη στη διαφάνεια, η αποτελεσματικότητα, η δυνατότητα της δημόσιας λογοδοσίας[31].

Ο Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής ιδρύθηκε ως θεσμός από τη συνθήκη του Μάαστριχτ. Τον Ιούλιο του 1995 εξελέγη ο πρώτος Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής. Το κύριο έργο του είναι να διερευνά καταγγελίες για κακοδιοίκηση στις δραστηριότητες των θεσμικών οργάνων και οργανισμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι Ευρωπαίοι Διαμεσολαβητές δεν ασχολούνται με καταγγελίες για εθνικές ή περιφερειακές αρχές των κρατών μελών και επίσης υπάρχει το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Διαμεσολαβητών με το οποίο πραγματοποιείται η συνεργασία όλων των διαμεσολαβητών μεταξύ τους[32].

Μια αρμοδιότητα των διαμεσολαβητών είναι η διερεύνηση πιθανών περιπτώσεων κακοδιοίκησης στη δημόσια διοίκηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης αυτό είναι και το κριτήριο για τις έρευνες. Κατ' αυτόν τον τρόπο η Ευρωπαϊκή Ένωση με το θεσμό του Διαμεσολαβητή για τη διαφανή εσωτερική της λειτουργία δείχνει το ενδιαφέρον της για τη διαφάνεια σε όλη την ένωση και τη δικαιοσύνη[33].

Ως εκ τούτου η Ένωση θα πρέπει να αποτελεί παράδειγμα για όλους τους οργανισμούς. Δεν θα μπορεί να μιλάει για διαφάνεια σε επιχειρήσεις και

οργανισμούς εθνικούς ή ιδιωτικούς, εάν δεν δίνει η ίδια η Ένωση το καλό παράδειγμα.

Η κακοδιοίκηση μπορεί να δημιουργηθεί μέσω τριών παραλείψεων:

- του σεβασμού των κανόνων δικαίου ή αρχών,
- παράλειψη σεβασμού των αρχών της χρηστής διοίκησης
- παράλειψη σεβασμού των ανθρωπίνων ή θεμελιωδών

δικαιωμάτων[34]

Η αρχή της διαφάνειας συνδέεται στενά με αυτά τα τρία στοιχεία ή παραλείψεις και εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του Ευρωπαϊκού Διαμεσολαβητή να διεξάγει έρευνα.

Ο Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής συμβάλλει στην μάχη της διαφθοράς στη δημόσια διοίκηση, γιατί όσο πιο διαφανής και ανοικτή είναι μία δημόσια διοίκηση, τόσο λιγότερο είναι εκτεθειμένη στη διαφθορά. Μία διαφανής διοίκηση δεν έχει ανάγκη να κρύβει στοιχεία και η εξαιτίας των Ευρωπαϊκών Διαμεσολαβητών, οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορούν και έχουν πρόσβαση σε έγγραφα οργάνων.

1.3.4 Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης Της Απάτης (OLAF-European Anti-Fraud Office)

Υπεύθυνος οργανισμός για τη διερεύνηση και τη δράση κατά της απάτης, της διαφθοράς και κάθε άλλης παράνομης δραστηριότητας, που επηρεάζει τα οικονομικά συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία καταπολέμησης της απάτης (OLAF).

Η OLAF δημιουργήθηκε το 1999 με σκοπό να ενισχυθεί η σημασία και η αποτελεσματικότητα της καταπολέμησης των όποιων μορφών διαφθοράς και απάτης που πλήττουν τα κοινοτικά συμφέροντα[35].

Με απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ιδρύεται η OLAF και καθορίζονται οι αρμοδιότητές της:

- Διεξαγωγή εξωτερικών διοικητικών ερευνών στα πλαίσια της καταπολέμησης της απάτης, της διαφθοράς και κάθε παράνομης δραστηριότητας σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων των Κοινοτήτων, καθώς και στα πλαίσια της καταπολέμησης της απάτης αναφορικά με κάθε άλλη πράξη ή δραστηριότητα επιχειρηματιών που παραβαίνουν τις κοινοτικές διατάξεις.
- Διεξαγωγή εσωτερικών διοικητικών ερευνών με στόχο: την καταπολέμηση της απάτης , της διαφθοράς και κάθε άλλης παράνομης δραστηριότητας σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας, την διερεύνηση σοβαρών γεγονότων που σχετίζονται με την άσκηση επαγγελματικών δραστηριοτήτων και μπορούν να στοιχειοθετήσουν παράλειψη των υποχρεώσεων των μονίμων υπαλλήλων και του λοιπού προσωπικού, η οποία υπόκειται σε πειθαρχικές και ενδεχομένως σε ποινικές κυρώσεις ή παράλειψη αναλόγων υποχρεώσεων από μέρους των μελών των κυρίων και επικουρικών οργάνων ή οργανισμών και του προσωπικού τους.
- Πραγματοποίηση ερευνητικών αποστολών σε άλλους τομείς μετά από αίτηση των οργάνων.

- Συμβολή στην ενίσχυση της συνεργασίας με τα κράτη μέλη στον τομέα της καταπολέμησης της απάτης.
- Ανάλυση των δραστηριοτήτων σχεδιασμού αναφορικά με την καταπολέμηση.
- Θέτει σε λειτουργία οποιαδήποτε άλλη επιχειρησιακή δραστηριότητα αναφορικά με την καταπολέμηση (ανάπτυξη υποδομών, συλλογή και εκμετάλλευση των πληροφοριών, τεχνική συνδρομή).
- Δράση άμεσου συνομιλητή των αστυνομικών και δικαστικών αρχών.
- Εκπροσώπηση της Επιτροπής στο χώρο της καταπολέμησης της απάτης[36].

Οι εξωτερικοί έλεγχοι που πραγματοποιεί η OLAF και οι εσωτερικοί, δεν επηρεάζουν τις αρμοδιότητες των κρατών μελών όσον αφορά ζητήματα ποινικής δίωξης. Τις έρευνες τις ξεκινάει και τις κατευθύνει ο διευθυντής της OLAF, με πρωτοβουλία δική του ή ύστερα από αίτηση κάποιου κράτους μέλους (εξωτερική έρευνα) ή ενός κύριου ή επικουρικού οργάνου (εσωτερική έρευνα).

Στις εξωτερικές έρευνες η OLAF μπορεί να έχει άμεση πρόσβαση και χωρίς να προειδοποιεί για τις ενέργειες της σε κάθε στοιχείο από τα όργανα που θεωρείται απαραίτητο για την έρευνα. Μπορεί επιπροσθέτως, να ζητά και πληροφορίες προφορικές από σχετικά άτομα και μπορεί να διεξάγει επιτόπου ελέγχου στους οικονομικούς φορείς.

Στις περιπτώσεις εσωτερικής έρευνας, όταν η OLAF αποκαλύψει μία πιθανή συμμετοχή κράτους μέλους, ή υπαλλήλου, ενημερώνει το αρμόδιο όργανο αλλά σε περίπτωση που χρειάζεται και περαιτέρω έρευνα μπορεί να κρατηθεί απόρρητη.

Τα κράτη μέλη και τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι υποχρεωμένα να παρέχουν όποια στοιχεία χρειάζονται η OLAF για μια έρευνα. Με το τέλος κάθε έρευνας της, η υπηρεσία κάνει μια έκθεση με κάποιες υποδείξεις για τα βήματα που πρέπει να γίνουν. Στις περιπτώσεις

εσωτερικών ερευνών η έκθεση αυτή ανακοινώνεται στα κύρια ή επικουρικά όργανα και στις εξωτερικές έρευνες στα κράτη μέλη[37].

Τέλος, η OLAF λειτουργεί κάτω από την επίβλεψη μίας εποπτεύουσας επιτροπής που αποτελείται από 5 εξωτερικά άτομα ανεξάρτητα που διορίζονται έπειτα από μία κοινή συμφωνία του Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής.

1.4 Ζητήματα Διαφθοράς Στους Συνεταιρισμούς

Με τους συνεταιρισμούς δίνεται η δυνατότητα στις μικρές οικονομίες να ασκούν κοινή επαγγελματική δραστηριότητα και να αποφύγουν την εκμετάλλευση από τους οικονομικά ισχυρούς. Οι συνεταιρισμοί εμποδίζουν την περιθωριοποίηση των κοινωνικά αδύναμων ομάδων, συμβάλλουν στην καταπολέμηση των κοινωνικών ανισοτήτων και στην αποφυγή των συγκρούσεων που συντελούν στην επίτευξη της κοινωνικής ισορροπίας.[38]

Παρόλο, όμως, του κοινωνικού χαρακτήρα των συνεταιρισμών και των πλεονεκτημάτων που δίνει στην κοινωνία, υπάρχουν και στοιχεία διαφθοράς μέσα στα μέλη τους, είτε οφείλονται σε μέλη είτε σε υπαλλήλους και σε κακοδιαχείριση οικονομικών στοιχείων από τους αρμοδίους. Πολλοί είναι αυτοί που εκμεταλλεύονται τη θέση που κατέχουν σε έναν συνεταιρισμό και τη δύναμη τους για προσωπικά οφέλη. Κατορθώνουν να καταχράζονται από τα κοινά χρήματα του συνεταιρισμού και να μην δηλώνουν εισπράξεις. Μέλη και άτομα που ασκούν διαχειριστικό ρόλο μπορούν να παραποιούν στοιχεία, ή να αποκρύπτουν κάποια άλλα σημαντικά στοιχεία που θα βοηθούσαν στο σύνολο την λειτουργία ενός συνεταιρισμού.

Ως διαφθορά μπορεί να χαρακτηριστεί και η παραποίηση των αποτελεσμάτων αρχαιρεσιών αλλά και η προτίμηση και ανάδειξη κάποιων που επιθυμούν λίγοι χωρίς αυτοί βέβαια να έχουν τα προσόντα και την ικανότητα να αναλάβουν τις αρμοδιότητες. Περιπτώσεις όπου καταχράζονται τα οικονομικά πλεονάσματα του συνεταιρισμού αλλά και τα χρήματα που είναι προς μοίρασμα για τα ενεργά μέλη από κάποιους, θεωρείται διαφθορά

και απάτη. Όπως επίσης το να δανείζονται στο όνομα του συνεταιρισμού μέλη ή και υπάλληλοι, να χρεώνεται ο συνεταιρισμός όχι για την ανάπτυξη του αλλά για προσωπικό όφελος.

Επιπλέον, και η μη συνεργασία με έναν συνεταιρισμό και η λειτουργία κάποιου μέλους ανεξάρτητα και ανταγωνιστικά προς το συνεταιρισμό θεωρείται διαφθορά μέλους.

Το πιο σημαντικό εσωτερικό πρόβλημα των συνεταιρισμών και αυτό που πρωτίστως ενδιαφέρει την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι, όταν ζητούν οικονομικές ενισχύσεις από τα κράτη που υπάγονται οι δραστηριότητές τους, αλλά και από τα ταμεία της Ένωσης και τα οποία χρήματα δεν χρησιμοποιούνται για την ανάπτυξη και ανάδειξη των συνεταιρισμών άλλα τα γεύονται οι ασυνείδητοι. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν μοιράζει έτσι απλόχερα τα χρήματα των ταμείων της. Έχει κάποιους σκοπούς και οι συνεταιρισμοί έχουν σημαντικό ρόλο στο να επιτύχει η Ένωση τους σκοπούς της. Έτσι, δίνει την ευκαιρία να βοηθηθούν οι συνεταιρισμοί με χρήματα τα οποία να χρησιμοποιηθούν για σεμινάρια, για εκπαίδευση, για ενημέρωση των μελών και των υπαλλήλων, για να ενημερωθούν πως θα μπορούν να λειτουργήσουν πιο αποτελεσματικά και όχι εις βάρος της κοινωνίας και του κράτους, για να αγοράσουν μηχανήματα και όποια όργανα θα τους εκσυγχρονίσουν και θα τους εντάξουν στην ανταγωνιστική αγορά, καθώς επίσης και να προβάλλουν την ύπαρξή τους και τους σκοπούς τους με τη βοήθεια της Ένωσης και του κράτους[39].

Όμως λίγοι είναι οι συνεταιρισμοί που λειτουργούν με υπευθυνότητα. Τις ενισχύσεις τις επωμίζονται οι λίγοι, οι ισχυροί που μπαίνουν στους συνεταιρισμούς για να αρπάξουν και όχι για να προσφέρουν. Και οι συνεταιρισμοί μένουν σταθεροί, αδρανείς και υπερχρεωμένοι και φυσικά εκτεθειμένοι στους υπόλοιπους πιστούς και στο κοινωνικό σύνολο[40].

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

2.1 Το Ζήτημα Των Συνεταιρισμών Στα Πλαίσια Της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το ενδιαφέρον της Ε.Ε. για τους συνεταιρισμούς ακολούθησε μία αργή αλλά ανοδική πορεία. Η Συνθήκη της Ρώμης αναφέρει τους συνεταιρισμούς στο άρθρο 58, όπου ως προς το δικαίωμα εγκατάστασης, τους κατατάσσει μαζί με τις εταιρείες του αστικού και του εμπορικού δικαίου, χωρίς καμία πρόβλεψη για ειδική μεταχείριση. Αυτό οφειλόταν στο γεγονός ότι οι έξι ιδρυτικές της Ε.Ε.(Βέλγιο, Γαλλία, Δ. Γερμανία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία) είχαν υψηλό βαθμό ανάπτυξης στους συνεταιρισμούς, αλλά και εξαιτίας της θεώρησης και της αντιμετώπισης των συνεταιρισμών ως απλών ιδιότυπων εμπορικών εταιρειών[41].

Ενασχόληση με την ιδιαιτερότητα των συνεταιρισμών συναντάται για πρώτη φορά στον κανονισμό 26/1962, με τον οποίο καθορίζεται ότι δεν παραβιάζονται οι κανόνες ανταγωνισμού του άρθρου 85 της Συνθήκης. Καθώς επίσης και οι πρακτικές συνεργασίας στα πλαίσια των αγροτικών συνεταιρισμών, όταν είναι αναγκαίες για την επίτευξη των στόχων του άρθρου 39 της Συνθήκης[42].

Μετά την προβολή , από το σχέδιο Μάνσολτ, το 1968 της αναγκαιότητας της συλλογικής δράσης παραγωγών γεωργικών προϊόντων για την αύξηση της διαπραγματευτικής τους δύναμης, η Κοινότητα από το 1971 προχώρησε στην αναγνώριση της σημασίας και στην προώθηση των συλλογικών δραστηριοτήτων κάθε νομικής μορφής και όχι μόνο συνεταιριστικής μορφής.

Οι Ομάδες Παραγωγών που άρχισαν να ενθαρρύνονται από το έτος αυτό, έδωσαν τις ίδιες δυνατότητες αναγνώρισης στις διάφορες μορφές

συλλογικής δράσης που υπήρχαν στις διάφορες χώρες και όχι μόνο στους συνεταιρισμούς. Ως ομάδα παραγωγών μπορεί να αναγνωριστεί κάθε νομικό πρόσωπο, συνεταιρισμός ή εταιρεία που ασχολείται με κάποιο προϊόν. Αποτελούν μορφή ομαδοποίησης των γεωργών που προτιμούν να μένουν εκτός συνεταιρισμών. Οι κοινοτικές ενισχύσεις ενθάρρυνσης της συλλογικής δράσης που καθιερώθηκαν για ορισμένες χώρες ή περιοχές που παρουσίαζαν αδύναμες συλλογικές δραστηριότητες, ίσχυσαν και για ολόκληρη την Ελλάδα από την πλήρη ένταξή της στη Ε.Ε[43].

Σε αρκετές περιπτώσεις, η Κοινή Αγροτική Πολιτική περιέλαβε στο διαρθρωτικό της σκέλος, διατάξεις ενθάρρυνσης της συλλογικής δράσης των παραγωγών γεωργικών προϊόντων. Χαρακτηριστικές είναι οι περιπτώσεις ενίσχυσης των επενδύσεων για τη βελτίωση των συνθηκών μεταποίησης και εμπορίας των γεωργικών προϊόντων (κανονισμοί 355/77, 866/90, 951/97). Στις περιπτώσεις αυτές, όριζε ο κανονισμός ότι τα “τα υποβαλλόμενα σχέδια πρέπει, ιδίως να εξασφαλίζουν στους παραγωγούς του βασικού γεωργικού προϊόντος, μία επαρκή και διαρκή συμμετοχή στα απορρέοντα οικονομικά οφέλη”. Ο δικαιούχος της επένδυσης όφειλε να παρέχει επαρκείς αποδείξεις ότι πληρείται ο όρος αυτός, ενώ παράλληλα αποτελούσε σημαντικό στοιχείο η σύναψη συμφωνητικών μακροχρόνιας προμήθειας με τους παραγωγούς του βασικού προϊόντος, σε λογικούς όρους για τους παραγωγούς αυτούς[44].

Άρα οι συνεταιρισμοί ήταν οι κατεξοχήν ευνοούμενοι από τους όρους αυτούς.

Και στο νέο καθεστώς του κανονισμού 1527/1999 για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης, προβλέπεται επίσης ότι οι “ επενδύσεις πρέπει να εξασφαλίζουν ικανοποιητική συμμετοχή των παραγωγών των βασικών προϊόντων στα οικονομικά οφέλη που προκύπτουν”.

Από την πλευρά της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατά το τέλος της δεκαετίας του 1980 συστάθηκε γενική Διεύθυνση XXIII, Πολιτικής Επιχειρήσεων, Εμπορίου, Τουρισμού και Κοινωνικής Οικονομίας[45].

Στον όρο “κοινωνική οικονομία” που δεν ήταν καθιερωμένος μέχρι τότε σε αρκετές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, περιλαμβάνονται οι συνεταιρισμοί, τα ταμεία αλληλασφάλισης, οι ενώσεις και τα ιδρύματα. Άλλο στοιχείο που αποδεικνύει το ενδιαφέρον της επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τους συνεταιρισμούς είναι η συγκρότηση προσωρινής στην αρχή και μόνιμης στη συνέχεια(1998), Συμβουλευτικής Επιτροπής για την Κοινωνική Οικονομία, με τη συνεργασία της οποίας ετοιμάζεται η “Λευκή Βίβλος” για τους συνεταιρισμούς.

Το Ευρωκοινοβούλιο ασχολήθηκε σε αρκετές περιπτώσεις με τους συνεταιρισμούς. Το 1982 παρουσιάστηκε Έκθεση της Επιτροπής Οικονομικών και Νομοματικών θεμάτων με τίτλο “Η συνεταιριστική κίνηση στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα”. Στη Έκθεση αυτή επισημαίνεται:

- Ότι πρέπει να δοθεί περισσότερη σημασία και έμφαση στους συνεταιρισμούς από τα κράτη μέλη και από τα θεσμικά όργανα της Κοινότητας
- Ότι οι συνεταιρισμοί ‘χουν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης όπως και στη βελτίωση των συνθηκών απασχόλησης
- Ότι η κοινωνική αξία των οικονομικών δραστηριοτήτων των συνεταιρισμών είναι αναμφισβήτητη και συνεπώς είναι προς το συμφέρον της Κοινότητας να ενθαρρύνει τη συνεταιριστική μορφή δραστηριότητας, ‘όπου δεν θίγεται ο υγιής και αποτελεσματικός ανταγωνισμός
- Ότι η Κοινότητα θα όφειλε ίσως να διευκολύνει την ίδρυση βιομηχανικών και βιοτεχνικών συνεταιρισμών και τη μετατροπή επιχειρήσεων που περνάνε κρίση σε συνεταιρισμούς.
- Ότι η Επιτροπή πρέπει να εξετάσει τις δυνατότητες χορήγησης στους συνεταιρισμούς και στις ενώσεις τους, υλικής και τεχνικής βοήθειας για τις δραστηριότητές τους στην εκπαίδευση, κατάρτιση και προώθηση, καθώς και διαθεσιμότητας κεφαλαίων για την ανάπτυξη μικρομεσαίων επιχειρήσεων, μεταξύ των οποίων και συνεταιριστικής μορφής[46].

Το 1985 η Επιτροπή Περιφερειακής Πολιτικής παρουσίασε μία Έκθεση με τίτλο “Η συμβολή των συνεταιρισμών στην περιφερειακή πολιτική”. Περιληπτικά στην έκθεση αναφέρεται πως οι συνεταιρισμοί μπορούν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο ιδιαίτερα στις ασθενέστερες οικονομικά περιοχές, με τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, ποικίλης μορφής κοινωνικών και οικονομικών υποδομών, δευτερευουσών δραστηριοτήτων καθώς και με τη συγκράτηση του πληθυσμού στην υπαίθρια χώρα και την επένδυση του πλεονάσματος στον τόπο παραγωγής του. Την τελευταία δεκαετία, με την αύξηση της ανεργίας. Οι συνεταιρισμοί υπήρξαν εκείνοι που κατόρθωσαν να δημιουργήσουν νέες επιχειρήσεις και να προσφέρουν νέες απασχολήσεις καθώς και να διατηρήσουν σημαντικό αριθμό θέσεων εργασίας. Με την άμεση συμμετοχή των μελών του συνεταιρισμού στο οικονομικό γίγνεσθαι του της επιχείρησης, αυξάνεται η παραγωγικότητα αναφέρει η έκθεση της Επιτροπής. Αυτό συμβάλλει τόσο σε ένα πιο ουσιαστικό οικονομικό αποτέλεσμα όσο και στην αποδοτικότερη συμμετοχή του πληθυσμού στα κοινά συμφέροντα του τόπου, πράγμα που αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχή αξιοποίηση του ενδογενούς δυναμικού, ιδιαίτερα των οικονομικά ασθενέστερων περιοχών[47].

Το 1988, Έκθεση της Επιτροπής για την Ανάπτυξη και τη Συνεργασία, είχε ως τίτλο “οι συνεταιρισμοί και η συνεταιριστική κίνηση στην αναπτυξιακή πολιτική” και είχε ως επίκεντρο αναφοράς της τις αναπτυσσόμενες χώρες. Αρκετές επισημάνσεις της έχουν γενικό ενδιαφέρον όπως, ότι η συνεταιριστική επιχείρηση είναι το κατάλληλο μέσο για την εξασφάλιση μιας ολοκληρωμένης ανάπτυξης ικανής να καλύψει το σύνολο των άμεσων αναγκών των πληθυσμών. Τα ενδιαφερόμενα κράτη, πρέπει στις εκάστοτε εθνικές πολιτικές που καταρτίζουν, να οριοθετούν τους ρόλους της κυβέρνησης και της συνεταιριστικής κίνησης και να είναι σίγουρα πως η αυτονομία των συνεταιρισμών πρέπει να αναγνωριστεί πλήρως και να γίνει σεβαστή[48].

Επιπλέον , στην Έκθεση επισημαίνεται ότι πρέπει να κινητοποιηθούν πρώτα οι υφιστάμενοι τοπικοί πόροι προτού γίνει η προσφυγή σε εξωτερική

οικονομική βοήθεια η οποία πρέπει να συμπληρώνει και ουδέποτε να υποκαθιστά τις συνεισφορές των μελών των συνεταιρισμών. Επίσης, ότι το έργο της κατάρτισης πρέπει να υλοποιηθεί πριν από τη δημιουργία συνεταιρισμού και να αποτελεί μία συνεχή διαδικασία της οποίας θα είναι υπεύθυνοι εξειδικευμένοι φορείς[49].

Οι ίδιοι οι συνεταιρισμοί δραστηριοποιήθηκαν συλλογικά για την εκπροσώπηση τους στα κοινοτικά όργανα από το 1959 με την ίδρυση της COGECA, στην οποία εκπροσωπούνται και οι ελληνικοί συνεταιρισμοί από την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

2.2 Οι Συνεταιρισμοί Στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπάρχουν περίπου 300000 συνεταιρισμοί οι οποίοι παρέχουν 2,3 εκατομμύρια θέσεις εργασίας. Συνεταιρισμοί υπάρχουν σε όλα τα κράτη μέλη της Ένωσης και στις υποψήφιας για προσχώρηση χώρες και κατά συνέπεια έχουν επίδραση οι συνεταιρισμοί στην καθημερινή ζωή πάνω από 140 εκατομμυρίων πολιτών που είναι και μέλη τους[50].

Οι συνεταιρισμοί σήμερα ανθούν στις ανταγωνιστικές αγορές και παρά το ότι δεν επιδιώκουν μεγιστοποίηση των κερδών από την απόδοση κεφαλαίου, έχουν επιτύχει σημαντικά μερίδια στην αγορά σε διάφορους τομείς της οικονομίας με ισχυρές μορφές όπως στον τραπεζικό τομέα, στον ασφαλιστικό τομέα, στο φαρμακευτικό, το γεωργικό και στον τομέα του λιανικού εμπορίου τροφίμων. Επίσης παρουσιάζουν γρήγορη ανάπτυξη στους τομείς της υγειονομικής περίθαλψης, των υπηρεσιών προς επιχειρήσεις, της εκπαίδευσης και της στέγασης[51].

Οι συνεταιρισμοί λειτουργούν για το συμφέρον των μελών τους, τα οποία είναι ταυτόχρονα και χρήσιμα και όχι για το συμφέρον ξένων επενδυτών. Τα κέρδη εισπράττονται και διανέμονται στα μέλη ανάλογα με τις συναλλαγές τους με το συνεταιρισμό και τα αποθεματικά είναι αφιερωμένα στα κοινά συμφέροντα των μελών. Επειδή οι προσωπικοί δεσμοί των μελών είναι εν πρώτοις ισχυροί και σημαντικοί, για την είσοδο νέων μελών,

χρειάζεται έγκριση και επίσης το δικαίωμα της ψήφου είναι μία ψήφος κάθε μέλος[52].

Όλοι οι συνεταιρισμοί ενεργούν με γνώμονα τα οικονομικά συμφέροντα των μελών τους, ενώ ορισμένοι από αυτούς δραστηριοποιούνται και για την επίτευξη κάποιων κοινωνικών και περιβαλλοντικών στόχων προς όφελος των ιδίων μελών αλλά και για το κοινό καλό. Οι συνεταιρισμοί έχουν πολλές δυνατότητες και μέσα από αυτούς μπορούν να υλοποιηθούν κοινοτικοί στόχοι.

Η Ευρωπαϊκή επιτροπή, προκειμένου να δείξει το ενδιαφέρον της για τις συνεταιριστικές επιχειρήσεις, με ανακοίνωσή της απαριθμεί κάποιες ενέργειες οι οποίες θα αναδείξουν τους συνεταιρισμούς και είναι οι εξής:

- Η προώθηση της μεγαλύτερης χρήσης των συνεταιρισμών σε όλη της Ευρώπη με τη βελτίωση της προβολής τους, των χαρακτηριστικών τους και των γνώσεων για τον τομέα.
- Η περαιτέρω βελτίωση της νομοθεσίας για τους συνεταιρισμούς στην Ευρώπη
- Η διατήρηση και βελτίωση της θέσης των συνεταιρισμών και της συμβολής τους στους κοινοτικούς στόχους[53].

2.3 Η Συμβολή Των Συνεταιρισμών Στους Κοινοτικούς Στόχους

Οι συνεταιρισμοί είναι ένα εξαιρετικό παράδειγμα εταιρικής μορφής που μπορεί να εξυπηρετεί ταυτόχρονα επιχειρηματικούς και κοινωνικούς στόχους με αλληλοενισχυτικό τρόπο. Εκτός από τον τομέα της πολιτικής για τις επιχειρήσεις, οι συνεταιρισμοί παίζουν σημαντικό ρόλο στην αγροτική οικονομία, στην ανάπτυξη των περιφερειών με οικονομικές δυσκολίες, ενώ η δομή τους είναι ιδανική για την ενίσχυση της απασχόλησης και της κοινωνικής συνοχής[54].

Η προώθηση και η διάδοση του ρόλου των συνεταιρισμών είναι σημαντική όχι μόνο για τους ίδιους τους συνεταιρισμούς, αλλά και γιατί παίζουν ρόλο στην επίτευξη των κοινοτικών στόχων και στις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έτσι υπάρχει η ανάγκη να γίνουν και να γίνονται συνεχείς προσπάθειες, σε κοινοτικό και εθνικό επίπεδο για να εξασφαλιστεί ότι ο ρόλος των συνεταιρισμών, λαμβάνεται υπ όψιν σε όλα τα κοινοτικά προγράμματα.

2.3.1 Γεωργική Πολιτική

Οι συνεταιρισμοί είχαν και εξακολουθούν να έχουν σημαντικό ρόλο στον τομέα της γεωργίας σε ολόκληρη την Ευρώπη. Ήδη παρέχεται υποστήριξη μέσω κάποιων αναπτυξιακών μέτρων για την ύπαιθρο, που χρηματοδοτούνται από το Ε.Γ.Τ.Π.Ε. για την ίδρυση οργανώσεων που παρέχουν διάφορες υπηρεσίες στους αγρότες σε συλλογική βάση, όπως ομίλους μηχανημάτων, υπηρεσίες βοήθειας και διαχείρισης αγροκτημάτων. Οι συνεταιρισμοί είναι το κατάλληλο μέσο για τέτοιες υπηρεσίες[55].

2.3.2 Περιφερειακή Ανάπτυξη

Ως οργανώσεις, οι συνεταιρισμοί που βασίζονται στα μέλη τους, έχουν τις ρίζες τους στα τοπικές κοινότητες. Συμβάλλουν στην διατήρηση των τοπικών θέσεων απασχόλησης και στην παροχή τοπικών υπηρεσιών σε ένα πλαίσιο οικονομικής παγκοσμιοποίησης. Οι χρήστες των υπηρεσιών ενός συνεταιρισμού, είτε αυτοί είναι παραγωγοί, καταναλωτές ή εργαζόμενοι, τείνουν να είναι σταθεροί από γεωγραφικής απόψεως. Αυτές οι “τοπικές ρίζες” είναι ένα σημαντικό και αποτελεσματικό κίνητρο στο να μην υπάρξει η ερήμωση των αγροτικών περιοχών και να μπορούν να βοηθήσουν στην ανάπτυξη των φτωχότερων περιφερειών. Τα κράτη μέλη πρέπει να λαμβάνουν υπ’ όψιν τους τον ρόλο αυτό των συνεταιρισμών για τις περιφέρειες και τις απομακρυσμένες περιοχές γιατί είναι μία πολιτική που θα αποδώσει στις οικονομικά μειονεκτικές περιοχές[56].

2.3.3 Δημιουργία Θέσεων Εργασίας

Οι επιδόσεις ενός συνεταιρισμού δεν μετρώνται με βάση το επίπεδο της οικονομικής απόδοσης τους αλλά με βάση τις υπηρεσίες που μπορεί να παρέχει στα μέλη του. Η ικανότητα των συνεταιρισμών να λειτουργούν ακόμη και όταν βρίσκονται στο “νεκρό σημείο” ή βάση του κόστους, επιτρέπει να ιδρύονται και να διοικούνται από ανθρώπους που σε άλλη περίπτωση δεν θα μπορούσαν, μπορούν να εντάσσουν στο χώρο της εργασίας ομάδες πληθυσμού, δίνοντάς τους την επιχειρηματική εμπειρία. Οι συνεταιρισμοί μπορούν να δημιουργήσουν θέσεις εργασίας και να ενθαρρύνουν την ανάπτυξη χωρίς επιδίωξη καθαρού κέρδους προς διανομή στα μέλη(κοινωνική οικονομία). Έτσι συμβάλλουν στην ευελιξία της αγοράς εργασίας. Για το λόγο αυτό οι συνεταιρισμοί μαζί με τα ιδρύματα και τις ενώσεις θεωρούνται κομμάτι της κοινωνικής οικονομίας[57].

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προσπαθεί να συνεχίσει την αναγνώριση του ρόλου των συνεταιρισμών στην δημιουργία θέσεων εργασίας και αυτός ο ρόλος τους θα αξιοποιηθεί μέσω προγραμμάτων και κοινοτικών πολιτικών όπως το πρόγραμμα EQUAL το οποίο στηρίζει διάφορα σχέδια για συνεταιρισμούς της κοινωνικής οικονομίας στον τομέα της επιχειρηματικότητας.

2.4 Κοινοτική Νομοθεσία Για Τους Συνεταιρισμούς

Οι συνεταιρισμοί σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο αναγνωρίζονται στο άρθρο 448 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Η βάση του νομικού πλαισίου μέσα στο οποίο ασκούν οι επιχειρήσεις τις δραστηριότητές τους, συνεχίζει να είναι οι εκάστοτε εθνικές νομοθεσίες. Έτσι το Συμβούλιο εξέδωσε τον κανονισμό ΕΟΚ αρ.2137/1985 σχετικά με την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Ομίλου Οικονομικού Σκοπού, καθώς και τον κανονισμό ΕΚ 2157/2001 για το καταστατικό της Ευρωπαϊκής Συνεταιριστικής Εταιρείας[58].

Η Κοινότητα για να διασφαλίσει τον υγιή ανταγωνισμό και κατά συνέπεια για να συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη, αποφάσισε να εξοπλίσει τους συνεταιρισμούς με τα κατάλληλα νομικά μέσα τα οποία θα διευκολύνουν την ανάπτυξη των διασυννοριακών τους δραστηριοτήτων μέσω της συνεργασίας ή της συγχώνευσης με άλλους συνεταιρισμούς σε διαφορετικά κράτη μέλη ή με την ίδρυση νέων συνεταιρισμών σε ευρωπαϊκή κλίμακα.

Η θέπιση του καταστατικού της Ε.Σ.Ε θα επιτρέψει στους συνεταιρισμούς να λειτουργήσουν σε όλη την Ε.Ε με ενιαία νομική προσωπικότητα και ομοιόμορφο σύνολο κανόνων. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η Ε.Σ.Ε είναι ένα αναγκαίο μέσο για να αναπτυχθούν και να λειτουργούν οι συνεταιρισμοί ελεύθερα σε όλη την Ευρώπη[59].

2.4.1 Ευρωπαϊκή Συνεταιριστική Εταιρία

Με τον Ευρωπαϊκό Συνεταιρισμό η συνεταιριστική συνεργασία ξεπερνάει τα σύνορα του κράτους και δίνεται η δυνατότητα της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών. Για τη δημιουργία του θεσμού του Ευρωπαϊκού Συνεταιρισμού έχει εκδοθεί ο κανονισμός 1453/2003 του Συμβουλίου της 22ας Ιουλίου 2003 «Περί του καταστατικού της Ευρωπαϊκής συνεταιριστικής Εταιρίας» και συνοδεύεται με μία οδηγία η οποία αφορά το ρόλο των εργαζομένων στην Ευρωπαϊκή Συνεταιριστική Εταιρία[60].

Η έναρξη της ισχύος του Κανονισμού προϋποθέτει και την προσαρμογή των εθνικών νομοθεσιών των κρατών μελών σύμφωνα με την Οδηγία, όπου τα κράτη μέλη πρέπει να προσαρμόσουν τις νομοθεσίες τους στην παρούσα οδηγία το αργότερο στις 18 Αυγούστου 2006. Οι κανονισμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης εντάσσονται άμεσα στις εθνικές νομοθεσίες των κρατών μελών και σε περίπτωση σύγκρουσης των διατάξεων μεταξύ τους, υπερισχύει ο κανονισμός της Ε.Ε[61].

Με την έναρξη της ισχύος του κανονισμού για την Ευρωπαϊκή Συνεταιριστική Εταιρεία, η χώρα μας θα έχει το εθνικό συνεταιριστικό δικαίωμα και το δικαίωμα του Ευρωπαϊκού Συνεταιρισμού όπου και θα συνυπάρχουν, δηλαδή οι εθνικοί συνεταιρισμοί θα εξακολουθούν να ρυθμίζονται από το ελλαδικό συνεταιριστικό δικαίωμα χωρίς να υπάρχει θέμα εναρμόνισης τους προς τις διατάξεις του κανονισμού για τον Ευρωπαϊκό Συνεταιρισμό.

Ο Ε.Σ. είναι εταιρία με νομική προσωπικότητα, την οποία έχουν τη δυνατότητα να συστήσουν φυσικά ή νομικά πρόσωπα από τουλάχιστον δύο κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σκοπός του είναι η ικανοποίηση των αναγκών των και η προώθηση των οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων των μελών του. Κανένα μη μέλος του Ε.Σ. δεν μπορεί να επωφεληθεί από τις δραστηριότητες του ή να συμμετάσχει στις συναλλαγές εκτός εάν ορίζει κάτι τέτοιο το καταστατικό[62].

Ο Κανονισμός απαιτεί ελάχιστο κεφάλαιο για τη σύσταση του Ε.Σ. Χωρίς κεφάλαιο δεν μπορεί να υπάρξει Ε.Σ. και επίσης μπορεί να

μεταβάλλεται. Υπάρχουν βέβαια στο καταστατικό ορισμοί για το ελάχιστο ποσό που μπορεί να μειωθεί το κεφάλαιο και το οποίο ποσό δεν επιτρέπεται να είναι κατώτερο από το ποσό που ορίζει η νομοθεσία του κράτους που έχει έδρα ο Ε.Σ. Το κεφάλαιο του Ε.Σ. είναι μεταβλητό και το καταστατικό ορίζει το ποσό κάτω από το οποίο δεν μπορεί να μειωθεί το κεφάλαιο μα αναλήψεις εισφορών από τα μέλη που αποχωρούν ή αποβάλλονται, το οποίο όμως δεν επιτρέπεται να είναι κατώτερο από το ποσό που ορίζει η εθνική νομοθεσία του κράτους που έχει την έδρα του η Ε.Σ[63].

Το κεφάλαιο του Ε.Σ διαιρείται σε μερίδια όπου και το καταστατικό μπορεί να προβλέπει διάφορες κατηγορίες μεριδίων που παρέχουν διαφορετικά δικαιώματα ως προς τη διανομή των αποτελεσμάτων χρήσης.

Για να αντιμετωπίζεται τυχόν χρηματοοικονομικά προβλήματα στις Ε.Σ.Ε. ο Κανονισμός ορίζει κάποια νέα χρηματοδοτικά μέσα παράλληλα με την παραδοσιακή μορφή των μεριδίων των μελών. Έτσι:

- Ο Ε.Σ. μπορεί να περιλαμβάνει και ένα ορισμένο ποσοστό μελών επενδυτών που δεν είναι χρήστες με δικαίωμα ψήφου και πλεονεκτήματα κατά τη διανομή των πλεονασμάτων.
- Το καταστατικό μπορεί να προβλέπει την έκδοση τίτλων οι οποίοι μπορούν να καλυφθούν από μέλη ή τρίτους οι οποίοι όμως δεν θα έχουν το δικαίωμα της ψήφου, απολαμβάνοντας κάποια ειδικά προνόμια που ορίζει το καταστατικό.
- Το σύστημα οργάνωσης μπορεί να είναι είτε το μονιστικό είτε το δυαδικό σύστημα.
- Τα μέλη των οργάνων διορίζονται για το χρονικό διάστημα που ορίζει το καταστατικό και που δεν μπορεί να ξεπερνάει την εξαετία.
- Όλα τα μέλη ασκούν καθήκοντα για το συμφέρον του συνεταιρισμού με ιδιαίτερη βαρύτητα στα συμφέροντα των υπολοίπων μελών και των εργαζομένων του συνεταιρισμού.
- Κάθε μέλος Ε.Σ. όσα μερίδια και να έχει μόνο μία ψήφο στη γενική συνέλευση[64].

2.4.2 Εθνικοί Κανονισμοί Που Διέπουν Την Ευρωπαϊκή Συνεταιριστική Εταιρία

Όλα τα κράτη μέλη επιτρέπουν την ίδρυση και λειτουργία συνεταιρισμών. Σε ορισμένα όμως κράτη μέλη δεν είναι δυνατόν να υπάρξει συνεταιρισμός σε κάποιους τομείς και επίσης οι μορφές των συνεταιρισμών διαφέρουν από κράτος σε κράτος. Οι διαφορετικές προσεγγίσεις της νομοθεσίας που αφορά τους συνεταιρισμούς μπορούν να διακριθούν :

- Χώρες στις οποίες υπάρχει ένας γενικός νόμος για τους συνεταιρισμούς,
- Χώρες στις οποίες η συνεταιριστική νομοθεσία διαιρείται ανάλογα με τον τομέα και τον κοινωνικό σκοπό του συνεταιρισμού, και
- χώρες στις οποίες δεν υπάρχει συνεταιρική νομοθεσία και όπου ο συνεταιριστικός χαρακτήρας μιας εταιρείας προκύπτει αποκλειστικά από το καταστατικό της ή από εσωτερικό κανονισμό της «ανακοίνωση της Επιτροπής 23/2/2004»[65]

Αυτή η ανομοιομορφία μπορεί να φέρει εμπόδια στην αποτελεσματική λειτουργία των συνεταιρισμών σε ευρωπαϊκή κλίμακα. Έτσι η Επιτροπή συνεργάζεται στενά με τις δημόσιες αρχές και τις συνεταιριστικές οργανώσεις για να εξασφαλίσει τη βελτίωση της νομοθεσίας για τους συνεταιρισμούς, επισημαίνοντας ότι οι ίδιες οι συνεταιριστικές οργανώσεις θα πρέπει να πάρουν την πρωτοβουλία για την καλύτερευση της νομοθεσία στων συνεταιρισμών[66].

Οι συνεταιρισμοί που ασκούν οικονομικές δραστηριότητες θεωρούνται επιχειρήσεις κατά την έννοια των άρθρων 81, 82 και 86, 87, 88 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.[67]

Κατά συνέπεια, υπόκεινται πλήρως στους ευρωπαϊκούς κανόνες περί ανταγωνισμού και κρατικών ενισχύσεων, καθώς και στις διάφορες εξαιρέσεις,

κατώτατα όρια και κανόνες de minimis. Στους γενικούς κανόνες περί ανταγωνισμού δεν υπάρχουν λόγοι ειδικής μεταχείρισης των συνεταιρισμών[68].

2.5 Ενημέρωση Ευρωπαϊκής Ένωσης Για Τα Ζητήματα Διαφθοράς Και Ο Τρόπος Αντιμετώπισης Τους.

Η ανάπτυξη και ο έλεγχος των συνεταιρισμών ανήκει στις αρμοδιότητες των κρατών μελών. Όταν υπάρχουν ζητήματα διαφθοράς και απάτης στη λειτουργία των συνεταιρισμών, η Ευρωπαϊκή Ένωση ενημερώνεται από τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών. Ένα μεγάλο ποσοστό των οικονομικών πόρων των κρατών μελών προέρχονται από κοινοτικούς πόρους και ενισχύσεις. Για το λόγο αυτό, η Ευρωπαϊκή Ένωση, έχει το δικαίωμα να ελέγχει τον προορισμό των χρημάτων αυτών και πως εξελίσσονται στην πορεία αυτές οι χρηματοδοτήσεις. Γενικά οι πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, χρηματοδοτούνται μέσω του Κοινοτικού προϋπολογισμού. Η απάτη κατά των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας είναι επικίνδυνη και είναι απαραίτητη η προστασία των συμφερόντων της Κοινότητας. Όλα τα κοινοτικά όργανα και τα κράτη μέλη, γνωρίζουν τη σημαντικότητα της προστασίας αυτής. Έτσι για να μπορέσουν να καταπολεμήσουν καλύτερα και αποδοτικότερα την απάτη και τις άλλες παράνομες δραστηριότητες, τα κράτη μέλη, υπέγραψαν μία σύμβαση(26/7/1995) σχετικά με την προστασία των συμφερόντων των Κοινοτήτων, που προβλέπει κυρίως μέτρα για την προσέγγιση των εθνικών ποινικών νομοθεσιών. Με αυτή τη Σύμβαση υποχρεούνται τα κράτη μέλη να προβλέπουν στο εθνικό τους δίκαιο την απάτη, τη διαφθορά και το ξέπλυμα χρημάτων που ζημιώνουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης[69].

Όσον αφορά τα πρόσωπα τα οποία ασκούν έλεγχο και έχουν το δικαίωμα για τη λήψη αποφάσεων σε μία επιχείρηση και σε συνεταιρισμό, η Ε.Ε αναφέρει ότι τα κράτη μέλη είναι υποχρεωμένα να εφαρμόζουν διατάξεις για την ποινική τους ευθύνη. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να προβλέπουν κυρώσεις απέναντι σε νομικά πρόσωπα όπως απαγόρευση της εμπορικής δραστηριότητας και ιδιότητας, η επιβολή προστίμων και η επιβολή δικαστικής εποπτείας[70].

Τα κράτη μέλη είναι υποχρεωμένα να επιτρέπουν στην Επιτροπή να μπορεί να παρέχει κάθε αναγκαία τεχνική και επιχειρησιακή συνδρομή, προκειμένου να διευκολυνθεί η έρευνα που διενεργούν οι αρμόδιες εθνικές αρχές. Επίσης τα κράτη μέλη της Κοινότητας είναι ελεύθερα να θεσπίζουν σε περιπτώσεις απάτης πιο αυστηρά μέτρα, προκειμένου να εγγυηθούν την αποτελεσματική προστασία των κοινοτικών οικονομικών συμφερόντων[71].

Παράλληλα η Ευρωπαϊκή Ένωση ενημερώνεται για τα ζητήματα της διαφθοράς μέσα από την Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης, τη Eurorol, και τον Ευρωπαϊκό Διαμεσολαβητή, όταν αυτοί έχουν τις πληροφορίες για παράνομες δραστηριότητες. Συγκεκριμένα για τις περιπτώσεις διαφθοράς και απάτης που υπάρχουν στη λειτουργία κάποιων συνεταιρισμών, μπορεί να ενημερωθεί από τα κράτη μέλη αλλά και από τη συνεργασία της με τις συνεταιριστικές οργανώσεις. Επίσης υπάρχουν και κάποια όργανα τα οποία έχουν ως βασική τους αρμοδιότητα τον έλεγχο και την επίβλεψη οργανώσεων οι οποίοι έχουν λάβει οικονομική ενίσχυση από την Κοινότητα[72].

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

3.1 Ελληνική Συνεταιριστική Νομοθεσία

Στη χώρα μας η εμφάνιση των συνεταιρισμών έγινε στις αρχές του 20ού αιώνα και ο πρώτος συνεταιριστικός νόμος ψηφίστηκε το 1914 και ήταν ο 602[73].

Από την αρχή της συνεταιριστικής κίνησης, συνειδητοποιήθηκε ότι πρέπει να διαμορφωθεί και μία νομοθεσία προσαρμοσμένη στην ιδιομορφία και στις ιδιαιτερότητες των συνεταιρισμών για την καλύτερη ανάπτυξή τους και ως επιχειρήσεις αλλά και σαν ιδέα. Έτσι δημιουργήθηκε και στην Ελλάδα όπως και σε άλλες χώρες ειδική νομοθεσία, η οποία υπάγεται στο εμπορικό εταιρικό δίκαιο και αποτελεί ιδιαίτερο κλάδο όπου έχει τις δικές του αρχές και αξίες οι οποίες δεν υπάρχουν σε άλλη μορφή εταιριών.

Η βασική πηγή του ελληνικού συνεταιριστικού δικαίου είναι οι διατάξεις του Συντάγματος που αναφέρονται στους συνεταιρισμούς α.12 παρ. 4&5 1975/1980/2001. Η παράγραφος 4 προβλέπει την προστασία των ελεύθερων συνεταιρισμών και η παράγραφος 5 αναγνωρίζει τη συνταγματικότητα των αναγκαστικών συνεταιρισμών[74].

Η Ελλάδα δεν έχει σήμερα ενιαία νομοθεσία για όλα τα είδη των συνεταιρισμών. Η συνεταιριστική νομοθεσία ήταν ενιαία από το 1914 που ψηφίστηκε ο πρώτος νόμος για τους συνεταιρισμούς ο 602/1914 «περί συνεταιρισμών». Το 1979 διασπάστηκε το δίκαιο των συνεταιρισμών σε δίκαιο γεωργικών και δίκαιο αστικών συνεταιρισμών. Αργότερα πάλι, το 1984, το δίκαιο διασπάστηκε και δημιουργήθηκε με προεδρικό διάταγμα 17/1984 ειδικό δίκαιο για τους οικοδομικούς συνεταιρισμούς. Έτσι η ελληνική συνεταιριστική νομοθεσία αποτελείται από το νόμο για τους αστικούς

συνεταιρισμούς, από το νόμο για τους αγροτικούς και από το προεδρικό διάταγμα για τους οικοδομικούς συνεταιρισμούς. Αυτή η διάσπαση ήταν αναγκαία γιατί τα προβλήματα στους τρεις αυτούς χώρους είναι διαφορετικά και χρήζουν διαφορετικής αντιμετώπισης. Στους συνεταιρισμούς επίσης εφαρμόζονται συμπληρωματικά και άλλες διατάξεις τόσο του εμπορικού όσο και του αστικού δικαίου. Επειδή ο συνεταιρισμός έχει εμπορική ιδιότητα εφαρμόζονται ειδικά, συμπληρωματικά, για θέματα που δεν ρυθμίζονται από το συνεταιριστικό δίκαιο διατάξεις του γενικού μέρους του εμπορικού δικαίου π.χ. περί επωνυμίας και εμπορικών βιβλίων. Επίσης επειδή ο συνεταιρισμός έχει νομική προσωπικότητα εφαρμόζονται συμπληρωματικά οι περί νομικών προσώπων διατάξεις του Αστικού Κώδικα. Οι διατάξεις περί εταιριών και σωματείων του Αστικού Κώδικα και οι διατάξεις περί εμπορικών εταιριών, μπορούν να εφαρμοστούν για να αντιμετωπιστούν τα όποια κενά του νόμου περί συνεταιρισμών και φυσικά μόνο στην περίπτωση που δεν έρχονται σε αντίθεση με το σόστημα του νόμου περί συνεταιρισμών ή που δεν έρχονται σε αντίθεση με τη φύση των συνεταιρισμών[75].

Οι ελεύθεροι και αναγκαστικοί συνεταιρισμοί ρυθμίζονται από ειδικούς νόμους όπως επίσης και τα φορολογικά, δικονομικά, πιστωτικά και θέματα επενδύσεων ρυθμίζονται ειδικά. Τέλος για εξειδικευμένες κατηγορίες συνεταιρισμών (αλληλασφαλιστικοί, φαρμακευτικοί) ισχύει ειδικό νομοθετικό καθεστώς διαφορετικό κατά περίπτωση ανάλογα με τη φύση και το χαρακτήρα των συνεταιρισμών αυτών[76].

3.2 Η Συνεταιριστική Δραστηριότητα Στην Ελλάδα

Στην χώρα μας σήμερα υπάρχουν 7000 πρωτοβάθμιου συνεταιρισμοί με 860.000 μέλη, 126 δευτεροβάθμιες ενώσεις και ελάχιστες τριτοβάθμιες κλαδικές οργανώσεις.

Τα τελευταία χρόνια οι συνεταιρισμοί στην Ελλάδα έχουν αναπτυχθεί σημαντικά και κυρίως από την πλευρά των αστικών συνεταιρισμών. Από την πλευρά των αγροτικών συνεταιρισμών υπάρχουν περισσότερες δυσκολίες ανάπτυξης. Οι περισσότεροι από τους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς υπάρχουν μόνο στα χαρτιά. Δεν ασκούν καμία δραστηριότητα παρά μόνο αυτήν της εκλογής συμβούλων και αντιπροσώπων. Οι δευτεροβάθμιες ενώσεις ασχολούνται κυρίως με τη μεταποίηση και εμπορία προϊόντων, διαχειρίζονται τις κοινοτικές επιδοτήσεις, διακινούν μηχανήματα και καταναλωτικά προϊόντα από τα συνεταιριστικά super market αλλά και εδώ οι δευτεροβάθμιες είναι καταχρεωμένες και απειλούνται με κλείσιμο. Οι περισσότερες τριτοβάθμιες συνεταιριστικές οργανώσεις και εταιρίες που είχαν αντικείμενο τους τη μεταποίηση και εμπορία έκλεισαν τη δεκαετία του 1990 (ΚΥΔΕΠ, ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗ, ΜΕΛΛΙΣΟΚΟΜΙΚΗ, ΣΥΝΕΡΓΑΛ, ΣΥΝΕΛ κ.α) αλλά και αυτές που έμειναν παίζουν ελάχιστο ρόλο στην αγορά[77].

Σε γενικές γραμμές η οικονομική δραστηριότητα των συνεταιριστικών οργανώσεων είναι δυσανάλογα μικρή σε σχέση με τον αριθμό τους αλλά και σε σχέση με τον αριθμό των μελών τους. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να μην έχει εμπιστοσύνη ο κόσμος στους συνεταιρισμούς. Η ελληνική κοινωνία επηρεασμένη από τα προβλήματα των συνεταιρισμών στον αγροτικό τομέα, έχει διαμορφώσει την εντύπωση ότι συνεταιρισμός ίσον κράτος, επιχορηγήσεις, γραφειοκρατία. Η κατάσταση σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες είναι αντίθετη. Υπάρχει τεράστια ανάπτυξη των συνεταιριστικών οργανώσεων και της κοινωνικής οικονομίας π.χ Αγγλία, Γερμανία, Ιταλία, Ισπανία. Από αυτήν την κατάσταση των συνεταιρισμών και από την ίδια αδιάφορη αντιμετώπιση των μελών τους προς τους συνεταιρισμούς, το

αποτέλεσμα είναι να μην ενδιαφέρεται η κοινωνία για αυτούς και τις δυνατότητές τους και αντί να υπάρχει ανάπτυξη, έχουμε κλεισίματα και χρεωμένους συνεταιρισμούς μαζί με την άσχημη φήμη που ακολουθεί.

Μεγάλη ευθύνη για την σημερινή κατάσταση των συνεταιρισμών φέρουν τα ίδια τα μέλη που δεν ενδιαφέρονται για το μέλλον και την ανάπτυξη τους, παρά ενδιαφέρονται μόνο για προσωπικό όφελος. Φυσικό και επόμενο είναι εάν τα ίδια τα μέλη δεν αντιμετωπίζουν με σοβαρότητα και υπευθυνότητα τους συνεταιρισμούς έτσι θα αντιμετωπίζονται και από την κοινωνία.

Όπως και σε όλο τον κόσμο, έτσι και στην Ελλάδα και τους ελληνικούς συνεταιρισμούς υπάρχει διαφθορά, η οποία φθείρει τα μέλη και κυρίως το σημαντικότερο πλήγμα το δέχεται ο θεσμός των συνεταιρισμών.

Στην Ελλάδα η άποψη που υπάρχει για τους συνεταιρισμούς είναι η χειρότερη και αυτό οφείλεται στο ότι δεν υπάρχει η κατάλληλη παιδεία και το ανάλογο ενδιαφέρον για συνεταιριστική εκπαίδευση.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΕΙΣ

Μέσα από το κοινωνικό σύνολο ο άνθρωπος προσπαθεί να βελτιώσει το επίπεδο διαβίωσής του και να ικανοποιήσει καλύτερα τις ψυχικές, υλικές και πνευματικές του ανάγκες. Αυτό το καταφέρνει χρησιμοποιώντας τους διάφορους πόρους που του παρέχει το περιβάλλον του. Μέσα από τη συνεργασία των μελών των διαφόρων κοινωνικών συνόλων γίνεται προσπάθεια να διασφαλιστεί ένα υψηλό επίπεδο διαβίωσης, με την προϋπόθεση ο πολίτης της κάθε κοινωνίας να είναι ενεργός, να συμβάλλει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο και να μην εμποδίζει την ανάπτυξη που είναι απαραίτητη[78].

Ένα ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης μπορεί να επιτευχθεί μέσα από το δημοκρατικό έλεγχο όλων των λειτουργιών μίας κοινωνίας(οικονομικών, πολιτικών, κοινωνικών) και για να υπάρξει σωστός έλεγχος θα πρέπει να υπάρχει σωστή εκπαίδευση και κατανόηση των αναγκών της κοινωνίας που να οδηγεί σε μια αποτελεσματική διαχείριση των εν λόγω αναγκών[79].

Η σημερινή κατάσταση της κοινωνίας και της οικονομίας, η οποία μπορεί κάλλιστα να χαρακτηριστεί “ανεξέλεγκτη”, δεν επιτρέπει τη δημοκρατική συμμετοχή πολιτών στις οικονομικές αποφάσεις, στον σχεδιασμό και στην οργάνωση της παραγωγής. Και αυτό ονομάζεται ελεύθερη αγορά και ελεύθερη οικονομία.

Έτσι, έχουμε το φαινόμενο οι οικονομικά ισχυροί και δυνατοί να ωφελούνται περισσότερο από τους αδύναμους οικονομικά. Έχουμε την άδικη κατανομή υλικών και πνευματικών αγαθών, τα οποία είναι απαραίτητα σε ορισμένες υποανάπτυκτες περιοχές(Αφρική, Ν.Αμερική, Ασία), την έλλειψη κοινωνικού ελέγχου με συνέπεια την ανεργία, βία, αμάθεια, φτώχεια, εγκληματικότητα, μόλυνση του περιβάλλοντος. Οι λίγοι μεγάλοι και ισχυροί διαχειρίζονται και ελέγχουν την παραγωγή και διανομή των αγαθών, την πολιτική και την οργάνωση της κοινωνίας.

Με την ανάπτυξη των συνεταιριστικών επιχειρήσεων , της **κοινωνικής οικονομίας**, αρχίζει η κοινωνία να αλλάζει επίπεδο προς το καλύτερο. Έτσι, έχουμε τη δημιουργία και την ανάπτυξη συνεταιρισμών σε πολλούς τομείς της οικονομίας, όπως στην αγροτική παραγωγή, στην κατανάλωση, στην κοινωνική ασφάλιση, στην οικολογία, στον αθλητισμό και στον τραπεζικό τομέα[80].

Τι είναι όμως κοινωνική οικονομία;

«Κοινωνική οικονομία είναι ο τρίτος τομέας της οικονομίας. Αυτός που παρεμβάλλεται μεταξύ κρατικού και ιδιωτικού τομέα και στηρίζεται στις αρχές της αλληλεγγύης και στη μακράν παράδοση του συνεργατισμού στην Ευρώπη χωρίς να παραβλέπει τη σκληρή πραγματικότητα της οικονομίας της αγοράς. Καλύπτει σήμερα ένα μεγάλο φάσμα οικονομικών δραστηριοτήτων και δεν έχει να κάνει με κρατικό παρεμβατισμό, αφού στηρίζεται στην εθελούσια συνεργασία επιχειρήσεων για τη δημιουργία επαγγελματικών και καταναλωτικών συνεταιρισμών στην τοπική αυτοδιοίκηση και στην αυτοδιαχείριση[81]».

Η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση από το 1989 έχει αποδεχθεί την κοινωνική οικονομία ως επίσημο όρο και υπάρχει και σχετική διεύθυνση, η γενική διεύθυνση 23 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Από το 1780 με τη σύσταση της Συντροφιάς των Αμπελακίων, όπου ήταν και η πρώτη μορφή συνεργατισμού και το 1844 με τη σύσταση του συνεταιρισμού της Ρότοντεηλ στην Αγγλία, έχουμε φτάσει να είναι τα μέλη των συνεταιρισμών σε παγκόσμια κλίμακα, δισεκατομμύρια μέλη.

Σε πολλές χώρες το ποσοστό των μελών των συνεταιρισμών φτάνει το 50% και 80% όπως Αυστρία, Ισραήλ, Καναδάς, Φιλανδία, Κύπρο, Γαλλία, Ιαπωνία, Η.Π.Α., Ινδία, Πορτογαλία, Μαλαισία. Αυτές οι συνεταιριστικές μονάδες συμμετέχουν στο 10% έως 20% του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος. Σε συνεταιριστικές τράπεζες βρίσκεται το 17% των καταθέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το 20% της ασφαλιστικής αγοράς κατέχουν συνεταιριστικές ασφάλειες στην Ευρώπη, σύμφωνα με τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας Eurostat. Επιπλέον, απασχολούνται

περίπου 9 εκατομμύρια εργαζόμενοι σε συνεταιρισμούς και οργανώσεις συνεταιρισμών, πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης[82].

Σημαντική παρουσία των συνεταιρισμών στην Ελλάδα έχουμε στην αγροτική παραγωγή, στον ασφαλιστικό τομέα, όπως επίσης υπάρχουν και πολλοί αστικοί και καταναλωτικοί συνεταιρισμοί. Υπάρχει και στην Ελλάδα μεγάλος αριθμός εγγεγραμμένων μελών σε συνεταιρισμούς, αλλά ο πραγματικός αριθμός των ενεργών μελών είναι πολύ μικρότερος. Γιατί σημασία έχει πόσοι είναι ενεργοί και κρατούν τη σχέση τους με τον συνεταιρισμό, όχι πόσα μέλη είναι γραμμένα. Το ότι υπάρχουν ανενεργά μέλη συνεταιρισμών, ίσως οφείλεται στο ότι δεν υπάρχει κάποιο σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο και η απαιτούμενη παιδεία για να διευκρινιστεί η αξία της κοινωνικής οικονομίας και για να λειτουργούν πιο σωστά και αποδοτικά οι ελληνικοί συνεταιρισμοί[83].

Το κύριο χαρακτηριστικό των συνεταιρισμών είναι η εκούσια και ελεύθερη συμμετοχή των μελών, οι οποίοι ελέγχουν το κεφάλαιο δημοκρατικά, όπως η οργάνωση και η διανομή γίνεται με δημοκρατικό τρόπο. Άλλο ένα χαρακτηριστικό τους είναι η αυτονομία και η ανεξαρτησία, με την οποία μπορούν να συνεργαστούν με άλλους συνεταιρισμούς. Έχοντας αυτονομία στη λειτουργία τους, πράττουν όπως είναι καλύτερο για αυτούς, για καλύτερη απόδοση προς τα μέλη και μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα. Βλέπουμε στις μέρες μας και στην Ελλάδα να υπάρχουν συνεταιρισμοί οι οποίοι λειτουργούν σύμφωνα με τα συμφέροντα κάποιων μεγάλων και ισχυρών ή με την κρατική παρέμβαση και υποστήριξη. Δυστυχώς η κρατική παρέμβαση στα εσωτερικά των συνεταιρισμών της χώρας για κομματικούς λόγους, τους κατέστησε αναξιόπιστες οικονομικές μονάδες με φανερά τα συμπτώματα της κακοδιαχείρισης και εκμαυλισμού του συνεταιριστικού – συνεργατικού χαρακτήρα τους[84].

Βλέπουμε φτωχούς και χρεωμένους συνεταιρισμούς και πλούσια μέλη, βλέπουμε και το χάρισμα των χρεών από το κράτος, να μην επιβάλλονται ποινές και τιμωρίες για την κατάσταση των ταλαιπωρημένων συνεταιρισμών

στους υπεύθυνους, παρά μόνο συγκάλυψη. Πού είναι η αυτονομία και η ανεξαρτησία των συνεταιρισμών και που είναι η τιμωρία και αυτοκάθαρση;

Επίσης, γίνονται αντιληπτοί, συνεταιρισμοί με πολλά μέλη, στους οποίους, ενεργά μέλη είναι ένα μικρό ποσοστό και αυτό συμβαίνει, γιατί δεν υπάρχει η κατάλληλη παιδεία και ενημέρωση των πολιτών για τα οφέλη που θα μπορούσαν να αποκομίσουν από τη χρήση των συνεταιρισμών. Ένας αγρότης μέσα σε μία αγορά μεγάλη για τα δικά του δεδομένα, είναι σαν να μην υπάρχει, δεν γνωρίζουν ποιος είναι και τι προσφέρει παρά μόνο ο μικρός κύκλος του. Όταν συνεταιρίζεται, όμως, έχει δύναμη, η άποψη του και οι ιδέες του ακούγονται και μπορεί να γίνεται ανταγωνιστικός.

Εμφανής είναι και ο κοινωνικός ρόλος όσον αφορά την καταπολέμηση της ανεργίας των συνεταιρισμών, όπου πολλοί βρίσκουν απασχόληση και εργασία σε συνεταιρισμούς και στις ενώσεις των συνεταιρισμών.

Είναι σημαντικό να αναδειχθεί η αξία των συνεταιρισμών για το κοινωνικό σύνολο και την εθνική οικονομία. Θα πρέπει να υπάρχει η κατάλληλη παιδεία και εκπαίδευση, προς αυτή την κατεύθυνση να διδαχθούν οι συνεταιριστικές αρχές στα σχολεία και να αποκατασταθεί η αξιοπιστία των συνεταιρισμών. Να εξαλειφθεί η διαφθορά που ραπίζει ένα τέτοιο σημαντικό θεσμό για την παγκόσμια κοινωνία και οικονομία. Να κλείσουν οι ανενεργοί συνεταιρισμοί, να φύγουν τα ανενεργά μέλη και τα μέλη που καταχράζονται τα οικονομικά του συνεταιρισμού και που αμαυρώνουν το όνομα των συνεταιρισμών και που αφήνουν στάσιμους τους συνεταιρισμούς. Να υπάρχει κρατικό ενδιαφέρον και προστασία, αλλά όχι κρατικός έλεγχος και αδιαφορία.

Το ελληνικό συνεταιριστικό κίνημα άρχισε να δημιουργείται στις αρχές του περασμένου αιώνα και μέχρι τη δεκαετία του 1930 είχε πάρει τη σημερινή του οργανωτική δομή: μικροί πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί σε κάθε χωριό, Ενώσεις σε κάθε νομό, Κεντρικές Ενώσεις σε εθνικό επίπεδο Κοινοπραξίες και Ανώνυμες Συνεταιριστικές Εταιρίες. Με άλλα λόγια το

Συνεταιριστικό Κίνημα συνεχίζει να έχει την παλιά οργανωτική του διάρθρωση.

Κατά πόσο αυτό το οργανωτικό σχήμα μπορεί να εξυπηρετήσει τις σημερινές σύγχρονες ανάγκες των συνεταιρισμών;

Θα πρέπει να βρεθεί τρόπος με τον οποίο θα μπορέσουν οι συνεταιρισμοί να επιβιώνουν στις νέες συνθήκες της οικονομίας. Θα πρέπει να δημιουργηθεί νομοθεσία σύγχρονη και κατάλληλη για τους συνεταιρισμούς, και κυρίως από την πλευρά της πολιτείας: α) με το οποίο θα παρέχεται μία σταθερότητα και δεν θα αλλάζει με τα εκάστοτε συμφέροντα και ιδέες του κάθε υπουργού, β) θα είναι αρκετά ευέλικτο ώστε να προωθεί την συλλογική επιχειρηματικότητα και γ) θα διασφαλίζει την δημοκρατική διοίκηση και την κοινωνική συνοχή των μελών του συνεταιρισμού.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση με τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Συνεταιριστικής Εταιρίας έκανε ένα μεγάλο βήμα για την ανάπτυξη των συνεταιρισμών. Ποιοι συνεταιρισμοί λοιπόν θα μπορούν να εκμεταλλευτούν αυτό το δικαίωμα για τη δημιουργία Συνεταιριστικών Εταιριών; Θα πρέπει να υπάρχουν υγιείς συνεταιρισμοί, με το κατάλληλο προσωπικό και συνεταιρισμοί που χρησιμοποιούν τις νέες τεχνολογίες. Γενικά θα πρέπει να υπάρξει πλήρης αναδιοργάνωση στους συνεταιρισμούς για να μπορέσει να υπάρξει ανάπτυξη και εξέλιξη στους ήδη υπάρχοντες συνεταιρισμούς. Η Ευρωπαϊκή Ένωση υποστηρίζει την προώθηση και την ανάπτυξη της συνεταιριστικής επιχείρησης αλλά η ανάπτυξη αυτή εμπίπτει και στις αρμοδιότητες των κρατών μελών.

Σημαντικά βήματα πρέπει να γίνουν σε εθνικό επίπεδο σχετικά με τα ζητήματα της κακοδιαχείρισης και ζητήματα απάτης στους συνεταιρισμούς και τις ενώσεις τους. Κάποιο όργανο θα πρέπει να ασχοληθεί σοβαρά με τα ζητήματα αυτά για να υπάρξει διαφάνεια, για να δούμε επιτέλους τους συνεταιρισμούς με σοβαρότητα και να μπορεί και ο κάθε πολίτης να τους στηρίξει. Επίσης για να διατηρηθεί η αξιοπιστία τους θα πρέπει να προωθούν οι ίδιοι οι συνεταιρισμοί την κατάρτιση και εκπαίδευση των μελών τους στα νέα πρότυπα αγοράς και διοίκησης των επιχειρήσεων, να ενημερώνουν την

κοινωνία για το έργο τους, για τη φύση και τα πλεονεκτήματα του συνεταιρισμού και επίσης να ενδιαφέρονται για την ανάπτυξη της κοινωνίας και την ικανοποίηση των αναγκών της. Με αυτά τα βήματα θα βοηθάει η κοινωνία το συνεταιρισμό και ο συνεταιρισμός την κοινωνία. Θα υπάρχει μια δυνατή σχέση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- [1] http://europa.eu/pd/fraud/index_el.htm
- [2] Ξυδάκης Γ.Νίκος, Διαφθορά all around, Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 17/09/2006
- [3] www.simerini.com.cy/nqcontent?a_id=270388
- [4] www.simerini.com.cy/nqcontent?a_id=270388
- [5] www.dikaiorama.gr/article.asp?c=5&a=229
- [6] www.dikaiorama.gr/article.asp?c=5&a=229
- [7] www.dikaiorama.gr/article.asp?c=5&a=229
- [8] www.simerini.com.cy/nqcontent?a_id=270388
- [9] www.dikaiorama.gr/article.asp?c=5&a=229
- [10] ΜΠΑΜΠΙΝΙΩΤΗΣ,Γ., *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*, Κέντρο Λεξικολογίας, Αθήνα, 1998, σ.504
- [12]<http://el.wikipedia.org/wiki/>
- [13]http://media.uoa.gr/sas/issues/15_issue/intro.htm
- [14]<http://el.wikipedia.org/wiki/>
- [15]<http://el.wikipedia.org/wiki/>
- [16]<http://el.wikipedia.org/wiki/>
- [17] <http://el.wikipedia.org/wiki/>
- [18]<http://el.wikipedia.org/wiki/>
- [19] <http://www.phantis.gr>
- [20] <http://www.e21.gr/search.htm>
- [21] ΠΡΟΝΤΖΑΣ, Δ., Η διαφθορά, το αμφιλεγόμενο ζήτημα στην εθνική και διεθνή κοινωνία, Διδ. Διατρ. Πάντειο Πανεπιστήμιο, 2007, σ. 11
- [21] http://www.eca.europa.eu/index_en.htm
- [22] http://www.eca.europa.eu/eca/mission/eca_mission_index_el.htm
- [23] http://www.eca.europa.eu/eca/cooperation_olaf/cooperation_olaf_index_el.htm
- [24] http://www.eca.europa.eu/eca/cooperation_olaf/doc/99-2004_el.pdf
- [25] <http://www.europol.europa.eu/index.asp?page=home&language=en>
- [26] ΜΟΥΣΗΣ, Ν., *Εγχειρίδιο Ευρωπαϊκής Πολιτικής, Παπαζήσης*, Αθήνα, 2004, σ.141
- [27] ΜΟΥΣΗΣ, Ν., *Εγχειρίδιο Ευρωπαϊκής Πολιτικής, Παπαζήσης*, Αθήνα, 2004, σ.143
- [28]http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsRoom/loadBook.asp?BID=86&LANG=10&cmsid=352
- [29] <http://www.europa.eu/scadplus/leg/el/s22006.htm>
- [30] <http://www.europol.europa.eu/index.asp?page=home&language=en>
- [31] <http://www.ombudsman.europa.eu/home/el/default.htm>
- [32] <http://www.ombudsman.europa.eu/home/el/default.htm>
- [33] <http://www.ombudsman.europa.eu/home/el/default.htm>
- [34] <http://www.ombudsman.europa.eu/glance/el/default.htm>
- [35] http://ec.europa.eu/anti_fraud/index_el.html
- [36] http://ec.europa.eu/dgs/olaf/legal/index_el.html#2
- [37] http://ec.europa.eu/dgs/olaf/legal/index_el.html#2

- [38] ΚΙΝΤΗΣ, Σ., *Δίκαιο Συνεταιρισμών 1*, εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Αθήνα-Κομοτηνή 2004, σ.49
- [39] <http://www.paseges.gr/dynamic/contentLoader/showContentObjectForPrint.jsf?>
- [40] <http://www.vakakis.gr/background/va/newsletter>
- [41] ΚΙΝΤΗΣ, Σ., *Δίκαιο Συνεταιρισμών 1*, εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Αθήνα-Κομοτηνή 2004, σ.50
- [42] http://www.minagric.gr/Greek/data/ASO_EISIG.doc
- [43] http://www.minagric.gr/Greek/data/ASO_EISIG.doc
- [44] http://www.minagric.gr/Greek/data/ASO_EISIG.doc
- [45] http://www.minagric.gr/Greek/data/ASO_EISIG.doc
- [46] http://www.minagric.gr/Greek/data/ASO_EISIG.doc
- [47] <http://www.europa.com/enterprise/entrepreneurship/coop/consultation/index.htm>
- [48] http://www.minagric.gr/Greek/data/ASO_EISIG.doc
- [49] http://www.minagric.gr/Greek/data/ASO_EISIG.doc
- [50] http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/el/com/2004/com2004_0018el01.doc
- [51] http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/el/com/2004/com2004_0018el01.doc
- [52] http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/el/com/2004/com2004_0018el01.doc
- [53] http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/el/com/2004/com2004_0018el01.doc
- [54] http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/el/com/2004/com2004_0018el01.doc
- [55] http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/el/com/2004/com2004_0018el01.doc
- [56] http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/el/com/2004/com2004_0018el01.doc
- [57] http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/el/com/2004/com2004_0018el01.doc
- [58] http://www.minagric.gr/Greek/data/ASO_EISIG.doc
- [59] http://www.minagric.gr/Greek/data/ASO_EISIG.doc
- [60] http://ec.europa.eu/employment_social/labour_law/docs/regulation1435_2003_el.pdf
- [61] http://ec.europa.eu/employment_social/labour_law/docs/regulation1435_2003_el.pdf
- [62] http://ec.europa.eu/employment_social/labour_law/docs/regulation1435_2003_el.pdf
- [63] http://ec.europa.eu/employment_social/labour_law/docs/regulation1435_2003_el.pdf
- [64] http://ec.europa.eu/employment_social/labour_law/docs/regulation1435_2003_el.pdf
- [65] http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/el/com/2004/com2004_0018el01.doc
- [66] http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/el/com/2004/com2004_0018el01.doc
- [67] ΧΛΩΡΟΣ, Αλ., *Η συνθήκη της ΕΟΚ και η πράξη προσχώρησης της Ελλάδος*, Παπαζήση Αθήνα, 1981
- [68] http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/el/com/2004/com2004_0018el01.doc
- [69] <http://www.europa.eu/scadplus/leg/el/s27000.htm>
- [70] http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/el/com/2004/com2004_0018el01.doc
- [71] http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/el/com/2004/com2004_0018el01.doc
- [72] http://eu/pol/fraud/intex_el.htm
- [73] ΚΙΝΤΗΣ, Σ., *Δίκαιο Συνεταιρισμών 1*, εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Αθήνα-Κομοτηνή 2004, σ.50
- [74] ΚΙΝΤΗΣ, Σ., *Δίκαιο Συνεταιρισμών 1*, εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Αθήνα-Κομοτηνή 2004, σ.79

- [75] ΚΙΝΤΗΣ, Σ., *Δίκαιο Συνεταιρισμών 1*, εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Αθήνα-Κομοτηνή 2004, σ.78
- [76] ΚΙΝΤΗΣ, Σ., *Δίκαιο Συνεταιρισμών 1*, εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Αθήνα-Κομοτηνή 2004, σ.80
- [77] <http://www.kke.gr/komep/2001/5/agrotsynet.html>
- [78] <http://users.hol.gr/~mstathis/>
- [79] <http://users.hol.gr/~mstathis/>
- [80] <http://users.hol.gr/~mstathis/>
- [81] ΛΙΤΣΗΣ, Μ., *Κοινωνική Οικονομία*, ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, 29/05/2001
- [82] <http://users.hol.gr/~mstathis/>
- [83] <http://www.paseges.gr/dynamic/contentLoader/showContentObjectForPrint.jsf?>
- [84] ΚΙΝΤΗΣ, Σ., *Δίκαιο Συνεταιρισμών 1*, εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Αθήνα-Κομοτηνή 2004, σ.56

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΑΒΔΕΛΙΔΗΣ, Π., *Οι συνεταιρισμοί στις Συνθήκες του Καπιταλισμού*, Gutenberg, Αθήνα 1978.

ΔΑΣΚΑΛΟΥ, Γ., *Αστικοί και Γεωργικοί Συνεταιρισμοί*, Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα 1992.

ΕΥΘΥΜΙΑΤΟΥ ΠΟΥΛΑΚΟΥ, Α., *Εισαγωγή στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, Interbooks, Αθήνα 2001.

ΚΙΝΤΗΣ, Σ., *Δίκαιο Συνεταιρισμών 1*, Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2004.

ΜΑΡΔΑΣ, Γ., *Κοινωνική Πολιτική Εκπαίδευση και Οικονομία*, Παπαζήση, Αθήνα 2000.

ΜΟΥΣΗΣ, Ν., *Εγχειρίδιο Ευρωπαϊκής Πολιτικής*, Παπαζήση, Αθήνα 2004.

ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ, Δ., ΚΑΣΣΑΒΕΤΗΣ, Δ., ΤΣΟΥΡΑΜΑΝΗΣ, Χ., *Κείμενα Ελληνικού και Διεθνούς Συνεταιριστικού Δικαίου και Πολιτικής*, Σάκκουλα, Αθήνα 1998.

ΠΡΟΝΤΖΑΣ, Δ., *Η διαφθορά, το αμφιλεγόμενο ζήτημα στην εθνική και διεθνή κοινωνία*, Διδ. Διατρ., Πάντειο Πανεπιστήμιο, 2007.

ΧΛΩΡΟΣ, Α., *Η Συνθήκη της Ε.Ο.Κ.*, Παπαζήση, Αθήνα 1988.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

<http://www.paseges.gr>

<http://www.e21.gr>

[http:// www.transparency.gr](http://www.transparency.gr)

[http:// www.europa.eu](http://www.europa.eu)

<http://www.dikaiorama.gr>

<http://eur-lex.europa.eu>

<http://www.minagric.gr>

<http://www.ombudsman.europa.eu>

<http://www.vakakis.gr>

<http://el.wikipedia.org/wiki>